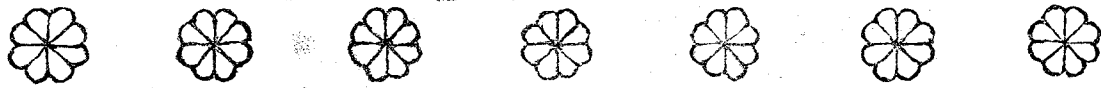


# Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ  
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -  
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ  
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαός υφώνεται ήμα  
δείξη πώς δε φοβάται την  
αλήθεια—ΨΥΧΑΡΗΣ.



Κάθε γλώσσα έχει τους φν  
οικους της κανόνες.  
ΒΗΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 2 ΤΟΥ ΝΟΕΒΡΗ 1908

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΗ ΑΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 316

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΑΝΩΑΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ. Ζωή—Γλώσσα—Μου-  
σική.  
Γ. ΑΒΑΖΟΣ. Στον Κάβο (συνέχεια).  
ΗΓΕΡΙΑ. Κουβέντες με την κόρη μου.  
ΗΛΙΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ. Τα βιβλία για τα παιδιά.  
Κ\*\* 'Από τον έξω κόσμο—'Η Τέχνη κ' η 'Επιστήμη.  
ΦΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΔΑ.  
ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΝΟΡΙΑΙ. 'Από τους «Καιρούς»  
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Ρήγας Γκόλφης, Λέαντρος Παλαμάς.  
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ  
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

## ΖΟΥΓΡΑΦΙΕΣ

18

Ένα κομμάτι μάλαμα ψηλά ο άποσπερίτης . . .  
Κι αν πέρα απ' τ' άκρουράνια γλυκειά άστραπή πετιέται,  
δέ λαχταράει τή λάμψη του στή φλόγα τή δική της,  
δσο στή φλόγα του Είναι μου ή αγάπη σου ποτιέται.

19

Βορριές καλοκαιριάτικος στή φουντωτή μουριά  
χύθηκε άπόψε ξαφνικά τον πόθο να χορτάση,  
κι αυτή τεντώνει στ' άψηλά, σα χέρια, τά κλαριά  
έρωτικό να τον δεχτή και να τον άγκαλιάση.

20

Όλος ο κόσμος ψέματα, κ' έμεις οι δυο ή αλήθεια . . .  
Όταν κρυφά μονοστιγμής ρουφήμε τó φίλι,  
κλειούμε μια πλάση ήλιόπλουμη κι άκέρια μέσ' τά στήθια  
πού σπαρταρά, βλαστομανά, άντρείεύεται, μιλεϊ.

21

Τό σκύψιμο κ' ή συλλογή με γύραν τó χειμώνα . . .  
Μά ω λεμονιά του κήπου μου τώρα πουρνό πουρνό,  
ξάφνου με βρίσκει άνέγνοιαστο του μύρου σου ή θελόνα  
και με κεντάει τόσο πικρά,—πού εγώ πονώ.

22

Έρρούγα ή μυριοσκόνιστη που σέρνεται στή χώρα  
με τον άγέρα υφώνεται, κυκλώνεται, γυρνά,  
και περπατάει συγκρατητή σαν ζωτικά άσπροφάρα.  
Τόν κάμπο σώνει και πηδάει ψηλά πρós τά βουνά.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

## ΖΩΗ-ΓΛΩΣΣΑ-ΜΟΥΣΙΚΗ

(Άπάντησιν στον κ. Ξενόπουλο)

Άν ρίξουμε μια ματιά στην ιστορία της Μου-  
σικής θα δούμε πως πολλές φορές ή μουσική μας  
έρχεται σαν άντιφεγγιά μιανής μεγάλης φιλολογι-  
κής ή θρησκευτικής ή και κοινωνικής κίνησης Έ-  
τσι μπορούμε να πούμε πως όλη μας ή Νεώτερη  
μουσική όφείλεται στο Χριστιανικό θρησκευτικό φα-  
νατισμό που καταλύοντας την άδυνατισμένη πιά και  
τεχνότροπη αρχαία Έλληνική και Ρωμαϊκή μουσι-  
κή έβαλε τó θέμελα της σημερινής· τó ίδιο είναι φα-  
νερó πως ή άναγέννηση μας έφερε την όπερα με τον  
Πέρη και τον Κατσίνη, πως ο Μεγάλος Μπάχ εί-  
ναι από μια μεριά κι ο άσύγκριτος Ψάλτης τών  
Ίδανικών της Λουθηρανής μεταρρύθμισης, καθώς ο  
Παλλεστρίνας στάθηκεν κορυφαίος ύμνητής του Πα-  
πικού μυστικισμού.

Μά και σ' άφτόν τον Μπετχόβεν τ' άχνάρια  
του Γκαίτε πολú έφκολα ξεδιαλύνονται καθώς και  
τό Σούμπερτ δίχως τους σύγχρονους του ποιητές δέν  
μπορούμε να φανταστούμε.

Με τó ρομαντικό φιλολογικό κίνημα έχουμε τή  
Ρομαντική μουσική σκολή στή Γερμανία (Σούμαν),  
έχουμε και τó Μπερλιόζ στή Γαλλία· στού τελε-  
φταίου μάλιστα τά έργα ή επίδραση του Γαλλικού  
φιλολογικού ρομαντισμού είναι τέτλια που να μη  
μπορούμε να καταλάβουμε τó μουσικό Μπερλιόζ δί-  
χως να προσέξουμε στή φιλολογική κίνηση της έπο-  
χής του.

Και του Γκρήγ τó έργο ποτές δέ θα καθρέφτιζε  
τόσο καθάρια τή Νορβηγική ψυχή άνίσως κι ο Ί-  
ψεν κι ο Μπίερσον δέν του βαστούσανε' λιγάκι τον  
καθρέφτη. Μά μήπως κ' ή Ρούσσιμη μουσική σκολή  
άπάθγασμα δέν είναι της Ρούσσιμης φιλολογικής  
σκολής; Και τώρα στή Γαλλία ο Άλφρέδος Μπρου-  
νό δέ μας βγάξει· στή μέση τά νατουραλιστικά μου-  
σικά δράματα, έμπνεσμένος από τά νατουραλιστικά  
μυθιστορήματα του Ζολά;

Θά μπορούσαμ' έδώ ν' άναφέρουμε και τήν επί-  
δραση της έποχής του Νίτσε στο Βάγγνερ (δσο κι  
αν ο Νίτσε πολέμησε στα στερνά τó Βάγγνερ), μά τó  
έργο του Βάγγνερ στέκεται σε μια τόσο άψηλή μά  
και ξεχωριστή κορφή της μουσικής που δέν πολυ-  
ταιριάζει έδώ, άφού μάλιστα τó έργο του κλείνει ά-  
φτό τó ίδιο και φιλολογία καθώς τó έργο τών Έλ-  
λήνων ποιητών και δραματουργών έκλεινε μέσα του  
και μουσική.

Άπό τήν ιστορία μαθαίνουμε και τούτο, πως

φιλολογία έθνική μεγάλη δίχως άνάλογη έθνική μο-  
σική απάντούμε σε αρκετά έθνη (Άγγλία, Ίσπα-  
νία), γερή όμως έθνική μουσική δίχως γερή φιλολο-  
γία δέ συντυχαίνουμε.

Και μού φίνεται πολú φυσικό· άφού πρώτα  
γτύση ένας λαός τους πόθους του και τά αίτήματά  
του με τó λόγο, τότες μπορεί να αίστανθ ή και τή,  
άνάγκη να έκφράση με τόνους κάτι χτυποκάβδια  
και κάπια όνειροφαντάσματα που δύσκολα ή και  
καθόλου δέν έκφράζονται με τó λόγο.

Είναι όμως φανερó πως μια όποιαδήποτε κίνηση  
φιλολογική ή και κοινωνική, για να βοηθήση στο έ-  
θνικό ζετύλιγμα μιας όποιασδήποτε ξένης τέχνης  
πρέπει πρώτα πρώτα άφτή ή ίδια να Ζή με άληθι-  
νή κι άναγκαία ζωή, πρέπει δηλ. να είναι «πρόσδος  
και εξέλιξις» όχι «άσθένεια» ή «διαστροφή».

Ά λοιπόν ο κύριος Ξενόπουλος, κατά που μού  
κάνει τήν τιμή («Άθηναί» 5 του Σταβρού 1908),  
βρίσκει πως τó μικρό μου έργο έχει κάπια, δς εί-  
ναι και μικρότατη, έθνική αξία, τότες όφείλει να πα-  
ραδεχτή πως ή σκολή που τó ενέπνεψε έχει άφτή  
διπλή κι άνυπολόγιστη αξία, άφού στάθηκε αξία  
να επίδραση και σε τέχνη έξω του κύκλου της βρι-  
σκούμενη.

\*

Μιλώντας για τά μένα ο κ. Ξενόπουλος, στο ί-  
διο του χρονογράφημα, μού κάνει τήν τιμή να πη  
κοντά στ' άλλα κι άφτά τά πολú κολακεφτικά και  
όμορφα: «άποδίδει τήν αύξησίν του εις τον Ψυχα-  
ρισμόν και εις τον φανατισμόν του, ενώ όφείλεται  
πρώτον εις τον Θεόν και έπειτα εις τον Έλλημι-  
σμόν τον όποιον ένεκολπώθη, άποτινάξας ένωρίς τον  
ζυγόν τών ξένων. Έγάπησε τήν Έλληνικήν ψυχήν,  
τήν Έλληνικήν γλώσσαν, τά τραγούδια, τά παραμύθια και τās παραδόσεις του Έλληνικού  
λαού, τους φθόγγους του, τους ήχους του, τās με-  
λωδίας του, τά αίσθήματά του, τήν ψυχικήν του  
διάθεσιν, τον χαρακτήρα του».

Όλα άφτά τά όμορφα πράματα που λέει ο κ.  
Ξενόπουλος, τ' άγάπησα και τ' αγαπώ, τά λάτρευσα  
και τά λατρεύω. Όλα άφτά κάτι μού κρυφομιλή-  
σανε και κάπιο μυστικό σκοπό μού σφυρίζανε στ' ά-  
φτι (μάλιστα μπορεί και στή φιλολογία μας άφτή  
ν' άγάπησα και έργα που να μην είναι καθάρια Ψυ-  
χαρικά, μπορεί και τó έργο του ίδιου του κ. Ξ. κάτι  
να μίλησε της μούσας μου). Μά ίσια ίσια άφτό  
πού ο κ. Ξ. νοματίζει Ψυχαρισμό, κ' εγώ δημοτικι-  
σμό (τις προάλλες μας τον έλεγε μαλλιαρισμό) εί-  
ναι που με έκανε ν' αγαπήσω και να προσέξω όλα  
άφτά τά όραία πράματα ακόμα και στήν όξω του

Ψυχαρισμοῦ φιλολογία. Ἡ μήπως θαρρεῖ ὁ κ. Ξ. πὼς τὰ σκολεῖα μας καὶ ἡ σκολαστικὴ πνευματικὴ ἀτμόσφαιρα ποὺ ἀναπνέουμε μποροῦνε νὰ μᾶς κάνουνε ν' ἀγαπήσουμε ὅλα τὰ ὠρατὰ καὶ ζωντανὰ πράματα ποὺ μᾶς λείει;

Ὡστε ἂν παραδέχεται ὁ κ. Ξ. πὼς ἡ ἀγάπη ὄλων ἀφτῶν τῶν πραγμάτων ἀρξάιναι ἕναν καλλιτέχνη, πρέπει νὰ παραδεχτῆ πὼς ὁ Ψυχαρισμὸς κατὰ ποῦ λείει ἀρξάιναι.

Πὼς οἱ συνθέσεις μου θὰ ἔχουνε πολλές ἑλλείψεις δὲν εἶναι ζήτημα, μπορεῖ μάλιστα κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος νὰ βλέπω πολλές ἀδυναμίες τους, μὰ γι' ἀφτὸ δὲν εἶναι ἐδῶ ὁ λόγος· οἱ ἀδυναμίες καὶ οἱ ἑλλείψεις ποὺ μπορεῖ νὰ τίς ἀσκημίζουμε εἶναι ζητήματα μουσικῆς τεχνικῆς καὶ μουσικῆς πείρας ποὺ δὲν ἔχουνε νὰ πάρουνε νὰ δώσουνε μὲ ὅποιοδήποτε κίνημα φιλολογικὸ ἢ κοινωνικὸ ἢ ἐπιδραση τοῦ δημοτικισμοῦ μόνο στὸ αἰσθητικὸ μέρος μπορεῖ νὰ φανερωθῆ, καὶ γιὰ τὸ αἰσθητικὸ μέρος τοῦ ἔργου μου καλλίτερος κριτῆς ἀπὸ Ἑλληνικὸ κοινὸ δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ, ἀφοῦ ὅλο μου τὸ ἔργο εἶναι πλασμένο γιὰ νὰ τὸ πρωτοχαρῆ ἡ Ρωμαϊκὴ ψυχὴ.

Τώρα θέλει νὰ μάθῃ ὁ κ. Ξ. τί θὰ ἤμουνα «ἄνευ τῆς ὀλεθρίας ἐπιδράσεως τοῦ Ψυχαρισμοῦ»; νὰ τοῦ τὸ πῶ ἐγὼ ὁ ἴδιος: Θὰ ἤμουνα (ἂν ὑποθέσουμε πὼς ὁ Θεὸς μὲ χάρισε κάπιο ἀληθινὸ μουσικὸ τάλαντο) θὰ ἤμουνα τὸ πῶ πολὺ ἕνας Σαμάρας. Καὶ γιὰ νὰ μὴν παρεξηγηθῶ πὼς καταβάζω τὴ μεγάλη μουσικὴ ἀξία τοῦ κ. Σαμάρα καὶ πὼς το μῶ νὰ τὸν συγκρίνω μαζύ μου, ἐξηγιέμαι πὼς θέλω νὰ πῶ πὼς μὲ τὴν ἐνδεχόμενη μουσικὴ μου ἀξία μπορεῖ νὰ τιμοῦσα τ' ὄνομά μου, μὰ δὲ θὰ τιμοῦσα τὸ ἔθνος μου, ὅπως κι ὁ κ. Σαμάρας ποὺ λογαριάζεται στὴ Μουσικὴ Ἱστορία γιὰ συνθέτης τῆς Ἰταλο-γαλλικῆς σχολῆς γεν-νη-μέ-νος στὴν Κέρκυρα.

\*

Ἐμεῖς ὅμως κάτι ἄλλο πῶ ἀπάνω κι ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ μας δόξα ὀνειρεθούμεστε· φιλοδοξοῦμε νὰ δοῦμε τὴν Ἱστορία τῆς Μουσικῆς τὴν Παγκόσμια ν' ἀνοίξῃ τρεχούμενο λογαριασμὸ γιὰ Ἑλληνικὴ γιὰ Ρωμαϊκὴ Μουσικὴ σκολῆ, ποθοῦμε νὰ δοῦμε μιά μέρα τὴ μουσικὴ ψυχὴ τοῦ λαοῦ μας ν' ἀνέβῃ στὸ θρόνο ποὺ τῆς ἀξίζει. Κι ἀπὸ κεῖ νὰ τὴν προσκυνήσουνε καὶ ξένοι καὶ δικοί.

Μὰ ὁ κ. Ξ. μὲ ζητᾷ νὰ τοῦ ἀποδείξω πρῶτα πρῶτα, πὼς «Ὁ Ψυχαρισμὸς δὲν εἶναι διαστροφή

τοῦ γλωσσικοῦ αἰσθήματος, ἀλλὰ πρόοδος καὶ ἐξέλιξις ὑγιῆς»· δὲ γυρέβει οὔτε πολὺ οὔτε λίγο! νὰ τοῦ λύσω' ἀπλούστατα τὸ γλωσσικὸ ζήτημα! τί θέλει δηλ. νὰ τοῦ ξαναφέρω τὰ τόσα καὶ τόσα ἐπιχειρήματα ποὺ φέρνανε οἱ δημοτικιστὰδες δίχως νὰ μπορέσουνε βέβαια νὰ πείσουνε ἐκείνους (ποῦ δὲ θένε νὰ πειστοῦνε ἢ ποῦ δὲν τοὺς διαβάζουν; Μὰ νὰ σᾶς πῶ κ' ἐννὸς πρᾶμα, ἂν ὁ κ. Ξ. εἶναι Ρωμιός, εἶμαι κ' ἐγὼ ἄλλο τόπο, καὶ δὲν ξεγλυστρῶ τόσο ἐφκολα σὲ καθάρια γλωσσικὴ συζήτηση· γι' ἀφτὸ χωρὶς νὰ τοῦ ἀνταποδώσω τὰ ἴσα φέρνοντας τὴ συζήτηση σὲ καθάρια μουσικὸ ἔδαφος καὶ παρακαλώντας τον νὰ μὲ ἀποδείξῃ ἐκεῖνος τὰ ἔχνη τῆς γλωσσικῆς μου διατροφῆς στὴ μουσικὴ μου, τὸν στέρνω στὰ ἔργα τοῦ ἴδιου τοῦ Ψυχάρη, Πάλλη, Πιλαμά ἢ Θέλλη νὰ πειστῆ πὼς ὁ δημοτικισμὸς δὲν εἶναι διαστροφή τοῦ γλωσσικοῦ αἰσθήματος ἀλλὰ πρόοδος καὶ ἐξέλιξις ὑγιῆς.

\*

Πὼς ἐγὼ πιστέβω πὼς ὁ δημοτικισμὸς εἶναι ἀπρόοδος καὶ ἐξέλιξις ὑγιῆς δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ βεβαιώσω μὰ ἤθελα νὰ ἤξερα, πιστέβει εἰλικρινά, μὰ ὅπως διόλου εἰλικρινά, ὁ κ. Ξ. πὼς ὁ δημοτικισμὸς ἢ ψυχαρισμὸς κατὰ ποῦ τὸν ὀνομάζει εἶναι «διαστροφή τοῦ γλωσσικοῦ αἰσθήματος καὶ πὼς ἐλαττώνει τὸν ποιητῆ»; ἤθελα νὰ ἤξερα τὰ πιστεύει ἀφτὰ τόσο εἰλικρινῶς «καὶ ἀδιστάκτως» ὅσο ἂν ποῦμε ἐγὼ πιστέβω τὸ ἐνάντιο;

Ἄς μὲ ἐπιτρέψῃ ὁ κ. Ξενόπουλος ν' ἀφιβάλω λίγο.

Παρακολουθῶ κ' ἐγὼ ὅσο μὲ εἶναι βολετὸ ἀπὸ μακριὰ τὴ φιλολογικὴ μας κίνηση. Παρακολουθῶ λοιπὸν (πολλές φορές μ' ἐφαχάριστη, κάποιες μ' ἀγανάκτηση, πάντα μὲ προσοχῆ) καὶ τίς κριτικὲς καὶ τ' ἄρθρα τοῦ κ. Ξενόπουλου. Καὶ δὲ βλέπω νὰ μᾶς λήν πάντα πὼς ὁ Ψυχαρισμὸς ἐλαττώνει τὸν Ποιητῆ. Ἄς φέρομε καὶ μερικὰ παραδείγματα.

Γιὰ τὸν Παλαμᾶ μᾶς λείει: (Παναθήναια 15 τ' Ἀη Δημήτρη 1906) «Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἂν μὲ ἐδόθη ποτὲ εὐκαιρία νὰ εἶπω ὀρισμένως καὶ προπάντων νὰ δείξω ὅτι ὁ Παλαμᾶς εἶναι μέγας λογικὸς ἀλλὰ τὸ λέγω τώρα ἀδιστάκτως».

Ἠθέλα νὰ ἤξερα τὸν Παλαμᾶ μὲ πῶς τὸν βάζει; μὲ τοὺς δημοτικιστὰδες ἢ μὲ τοὺς ἀπὸ ἔξω; μὲ τοὺς πρώτους βέβαια, ἀφοῦ πάλι ὁ ἴδιος ὁ κ. Ξ. μᾶς λείει (Παναθήναια 15 τοῦ Κλαδεφτῆ 1908) πὼς

ὁ Παλαμᾶς ἀφιέρωσε στὴν ἐξυπηρέτηση τῆς Ἰδέας καὶ τῆ σκέψῃ του καὶ τὴν τέχνῃ του.

Ὁ κ. Φυτίλης θαρρῶ πὼς εἶναι ἀρκετὰ δημοτικιστῆς καὶ ὅμως νὰ τί μᾶς λείει γιὰ δάφτονε ὁ κ. Ξ. (Παναθήναια 30 τ' Ἀπρίλη 1907) «Ὁ κ. Φυτίλης ἐξελιίσεται προοδεύει». Στὸ ἴδιο φύλλο μᾶς λείει γιὰ τὸ βιβλίον τοῦ Ἰδα Ἄν τὸ βιβλίον τοῦ Ἰδα εἶναι βιβλίον προπαγάνδας νομίζομεν ὅτι θὰ ἐσύμφερε καλλίτερα νὰ γραφῆ εἰς γλώσσαν τὴν ὅποιαν ὅλος ὁ κόσμος διαβάζει. Ἄλλ' ἂν εἶναι βιβλίον καθαρῶς φιλολογικόν, ἐλπίζον ἂν δὲν ζῆση εἰς τὸ παρὸν, νὰ ζῆση εἰς τὸ μέλλον, τότε ἀνεκαλοῦμεν. Ἄφτὰ τὰ λίγα μὲ φαίνονται ἀρκετὰ, δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ τοῦ θυμῆσω τὰ ὅσα ἔγραψε γιὰ τοὺς κ. κ. Π. Χόρν, Κουλουβάτο καὶ τόσους ἄλλους, ἀρκετὰ μαλλιάρους, αὔτε τὸ θυμὸ ποῦ θὰ τὸν ἐπιανε γιὰ τίς βρασιές τοῦ Γιαννόπουλου ἂν ὁ Παλαμᾶς δὲν προλάβαινε «νὰ χαράξῃ σταβρωτὰ δυὸ κόκκινες ματωμένες μελυβιές ἀπαράγραπτες σὰν τὰ δικαιώματά μας» (Νουμᾶς 24 τοῦ Σταβροῦ 1906).

Μὰ εἶπα «Νουμᾶ» καὶ θυμῆθηκ· κάτι ἄλλα λόγια τοῦ κ. Ξ. («Μισρὴ ἀπολογία». Νουμᾶς 17 τοῦ Χριστοῦ 1906) «Τὸ συμφέρο μου, τὸ ἠθικὸ ἐννοῶ, εἶναι νὰ μὲ καταλαβαίνουν ὅσο γίνεται τελειότερο, καὶ γι' αὐτὸ μιλῶ καὶ γράφω κατὰ τὴν περίστασι ἐκείνη τὴ γλώσσα ποὺ ὁ ἀκροκτῆς μου ἢ ὁ ἀναγνώστης μου καταλαβαίνει καλλύτερα».

Καὶ γιὰ νὰ δοῦμε! Οἱ κριτικὲς καὶ οἱ γνώμες τοῦ κ. Ξ. ποὺ ἀνάφερα βρίσκονται στὰ «Παναθήνια» καὶ στὸ «Νουμᾶ»... οἱ «διαστροφές» καὶ οἱ «ἐλάττωσες» στὶς Ἀθήναις.... Μήπως ὁ κ. Ξ. ἀλλοζώντας τὴ γλώσσα του σύφωνα μὲ τίς ἀπαίτητες τῶν ἀναγνωστᾶδων καὶ διαφεντᾶδων, ἀλλάζει καὶ κάτι ἄλλο πῶ σπουδαῖο;

Χάρκοβο τῆς Ρουσίας οἰς 21 τοῦ Σταβροῦ 1903

ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗΣ

Στερονόγραφο. Ὁ κ. Ξ. μὲ κάνει τὴν τιμὴ ν' ἀναφέρῃ στὸ χρονολογημᾶ του καὶ τὴν πολὺ κολακεφτικὴ γιὰ μένα πρότασι τοῦ Ὁδείου Ἀθηνῶν μᾶς λείει δηλ. πὼς ἀδ κ. Καλομοίρης δὲν ἐνοοῦσε κατ' οὐδένα τρόπον νὰ θυσιάσῃ τὰς γλωσσικὰς του ἀρχὰς, τὸ δὲ Ὁδεῖον φυσικὰ δὲν ἠδύνατο ν' ἀνεχθῆ καθηγητὴν ὁ ὅποιος θὰ ἐδίδασκε σὺνθεσι, νότες, σάβλες, κοντραποῦντο καὶ πρωτοβαρέματα. Ὡτως ἡ ἐπιμονος προσκόλλησις τοῦ κ. Καλομοίρη εἰς τὰς Ψυχαρικὰς ὑπερβολὰς καὶ ἀνοησίας ἐστέρησε τὸ Ὁδεῖον

G. N. ABAZOS

## ΣΤΟΝ ΚΑΒΟ'

Η'.

Ἄπ' τὴν ταραχὴ καὶ τὴν ἀγρύπνια τῆς νύχτας ἡ μάνα τοῦ Γιάννη σηκώθηκε κοντὰ τὸ μεσημέρι μὲ πονοκέφαλο, μ' ἀκεφιὰ καὶ νεῦρα, ποῦ γιὰ ψύλλου πῆδημα μποροῦσε νὰ σὲ κρεμάσῃ. Ὁ Γιάννης ρίχτηκε στὸ διάβασμα γιὰ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν γκρίνια τῆς καὶ τᾶλλα τὰ παιδιὰ κατεβήκανε μὲ τὸ γιαντὸ στὸ Δουτράκι. Ἡ Μαριὼ καθισμένη σ' ἕνα σκαμνὶ στὴ δροσιά, κοντὰ στὴν πόρτα τοῦ μαγαζιοῦ τους, τέλειωνε τὰ κεντίδια μιανῆς ποδιάς, ὅλο μετᾶξι καὶ χρυσάφι, κι ἀπ' τὴν πολλὴ προσοχῆ στὴ δουλιὰ τῆς ἄφινε νὰ βγαίνῃ λιγάκι τὴν ἀκρη,

\*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸν ἀριθ. 308.

ἀδιάκριτα, ἡ μικρούλα τῆς γλωσσίστα, σὰ νᾶθελε νὰ παραβῆ στὴν κοκκινίλα μὲ τὰ κοραλλένια χεῖλια τῆς! Ἡ μάνα τῆς ζύμωνε κι ὁ γέρο-Στάθης, μὴ ἔχοντας μουστρεῆδες, τράτερνε κρασί τὸν ἐκυτό του. Βράδυ, βράδυ κατεβήκε ὁ Γιάννης στὸ γυαλὸ νὰ ρίξῃ μιά πετονιά, μὰ πατώντας σ' ἕνα βραχάκι ἔριξε μιά φωνὴ ἄγρια καὶ γκεμνίστικη χάμω κατὰκέφαλα. Ἡ Μαριὼ ξεσπάστηκε μὲ τὴ στριγγιλιὰ καὶ μὲ δυὸ πατήματα βρέθηκε σιμὰ τοῦ Ὁ Γιάννης, χλωμὸς σὰν κερί, μὲ μάτια νεκρικά, σβυσμένα, κοίτουσαν κεῖ στὴν ἄμμο ξερός καὶ μιά μικρὴ τρεμούλα τοῦ τάραξε χεῖλια καὶ γλέφαρα...

— Πῶ πῶ! πάει τὸ παιδί, Γιάννη μου!

Ἐφώνησε μὲ πόνον τὸ κορίτσι καὶ γονατίζοντας σήκωσε τὸ κεφάλι τοῦ Γιάννη στὴν ἀγκαλιὰ τῆς καὶ τὸ φυσούσε δυνατὰ στὰ μάτια, τρίβοντας τὸ κούτελό του, σὰ νὰ μποροῦσε νὰ τοῦ χύσῃ ζωὴ μὲ τὴν πνοή τῆς· σὲ λίγο τὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ στυλωθῆκανε γιὰ μιά στιγμὴ ἄγρια, σὰ νᾶθελε νὰ ξεψυχῆσῃ, κ' ἡ δόλια ἡ Μαριὼ ἔμπηξε ἄγριες φωνές, τρελλὴ ἀπ' τὴν τρομᾶρα τῆς...

— Μάνα, πατέρα, οὐ! Γιὰ τὸ θεὸ προφτάξτε!

Ἡ κερά Σεβαστὴ εἶχε τὰ νεῦρα τῆς κ' οἱ ἄλλοι δὲν εἶχανε ταῦτιά τους τόσο καλὰ κουρδισμένα.

Ἐἶδε κι ἀπέειδε τὸ κορίτσι, ἔβαλε τὰ δυνατὰ του νὰ φορτωθῆ τὸ παλλικάρι, νὰ τὸ πάῃ πάνω στὴν ἀγκαλιὰ τῆς, μὰ εἶτανε πρᾶμα ποὺ δὲν τὸ βιστοῦσαν τὰ κότσια τῆς! Γλυστροῦσ' ἀπ' τὰ χεῖρια τῆς τὸ τευτωμένο κι ἀλύγιστο κουφάρι, ποῦ λές κι ἀποξύλωσε· ἀφῆσε χάμου, βρῆδ σὰ μολύβι, καὶ πετὰ χτηκῆ, σὰν ἀστραπή, στὸ μαγαζὶ, φωνάζοντας στοὺς δικούς τῆς μὲ τρελλὰ κουνήματα:

— Μιά κανάτα μὲ νερό, ραλί, ζεῖδι, γλήγωρα μάνα... ὁ Γιάννης χάνεται!

Ἄρπαξε μιά κανάτα μὲ νερό καὶ τὸττριψε πάλε, ἀφίνοντας τους μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα. Τί χαρά! Βρῆκε τὸ Γιάννη μισοσηκωτὸ, νὰ κοιτάξῃ γύρω του ἀποχαζωμένα, κατκόκκινος αὐτὴ τὴ φορὰ, σὰ νᾶτανε ξαναμμένος ἀπὸ κρασί. Τὴν καίταξε καλὰ καλὰ, σὰ νᾶθελε νὰ θυμῆθῃ ποῖα εἶτανε.

— Ἄχ! Πανγκίτσα μου! Προσκυνοῦμε τὴ χάρη σου!—φώναξε κείνη, κάνοντας τὸ σταυρὸ τῆς, καὶ γονάτισε κοντὰ τοῦ θαρρετᾶ, νὰ τοῦ δώσῃ τὴ βοήθεια τῆς—Κούμπια πάνω μου, κύρ Γιάνγκο μ'! Δὲν εἶναι ντροπὴ, ἄρρωστος, ζαλισμένος εἰς' ἀκόμα...κούμπια πάνω μ'! Πιές λιγουλᾶκ' νερό, στάσ' νὰ σ' βρέξου λιγουλᾶκι τὸ κούτελο... Πὼς τῶπαθες αὐτὸ παιδί μ', πὼς τῶπαθες;

ένος πολυτίμου διδάσκαλου, ο οποίος σιγά-σιγά θά ήτο ικανός να το άναμορφώση...

Σ' άφτά έχω ν' άπαντήσω: είναι αλήθεια πως δέν έννοούσα με κανένα τρόπο να θυσιάσω τις γλωσσικές μου άρχές, μα δέν είναι αλήθεια (κακά θά τόν πλεροφόρησαν τόν κ. Ε) πως ήθελα να διδάσκω σκάλες, σύνθεση, πρωτοβαρέματα και τ' άλλα που λέει ο κ. Ε. Εξηγιέμαι: Όταν ο κ. Διαφεντής \*) του Ωδείου μου έκανε την τιμητικότητά του για μένα πρότασή του, του άπαντήσα, πως σέβεται τις άρχές ένους ίδρυμάτου σαν το Ωδειο και καταλαβαίνω πως το άνάστημά μου το καλλιτεχνικό δέ μου επιτρέπει ακόμα να θέσω ένα τόσο σπουδαίο, και άς τόν ποιμε άπαράδεχτο, όρα έπως θά είτανε ή ά παιτήσή μου (άν την έκανα) να διδάσκω στη δημοτική, και του έδήλωσα πως είμαι πρόθυμος να διδάσκω στην έπίσημη γλώσσα του κράτους (ώστε παραδεχόμενα να διδάσκω κλίμακας, άντιστήξεις και διηρησιμένους ακόμα, διαφυγάς, προανακρούσματα και όλα τ' άλλα κρούσματα). Μαζή όμως μ' άφτά έδήλωσα ακόμα πως δέω από το Ωδειο άπαιτώ άπόλυτη λεφτεριά δημιουργικής, καλλιτεχνικής, κριτικής και άτομικής δράσης. Το ίδιο έδήλωσα πως δέω από το Ωδειο δέ θυσιάζω καμιά μου, ούτε την πιό μικρή, αρχή, έστοντας άφτή μουσική ή γλωσσική. Και νά! σ' άφτά άπάνου δέ συμφωνήσαμε με την άξιότιμη Διαφέντεψη που σά να δίσταζε να μου ύποσκεθή την άπόλυτή μου λεφτεριά δέω από το Ωδειο.

Και πρέπει να ξέρη ο κ. Ε. πως ίσα-ίσα έπειδής αγαπώ την Ελλάδα, και κάτι παραπάνου, τη Ρωμισύνη, καλλίτερα κι από τόν έαφτό μου, δέ μπαίνω στη φάκα πριν είμαι βέβαιος πως ή πόρτα δέ θά κλειση από πίσω μου, γιατί ή φιλοδοξία μου και το μόνο μου καρδιοχτύπι (κδιάφορο άν είναι άνωτερο από τη δύναμή μου) δέν είναι ν' άναμορφώσω έν οίονδήποτε μουσικόν ίδρυμα άλλ' άν την την Έλληνική μουσικήν κατά που το λέει κι ο ίδιος πολύ όμορφα.

Έδώ χρέος μου θεωρώ να πώ και διό λόγια για

\*) Πριν πειραχτούνε τα άνέθρα με το «διαφεντήρι» και το «διαφέντεψη» σημειώνω έδώ πως έτσι άρκετές φορές τ' άκουσα στη Σμύρνη έφέτος το κλοκαίρι, (ό διαφεντής του σιδηρόδρομου, ή διαφέντεψη της ρεζής, ή διαφεντής του τουμπεκιού). Το ίδιο πολύ συχνά άκουσα και το καθεδρό του καθεδροῦ (το καινούριο καθεδρό θά μάς γλυτώση).

Ο Γιάννης, ζαλιμένος ακόμα, κούμπησε το κεφάλι του στον ώμο κι άφινε να του πλένη με νερό το πρόσωπο, να του τρίβη άπαλά το κούτελο, σά να του χύνανε βάλαμο του μικρού χεριού της τα χάρδια. Σέ λίγο άχ! είμαι καλύτερα, ξεζαλιζομαι — της είπ' άναστενάζοντας, και τ' άλλα μεγάλα γαλανά μάτια του, παίροντας ξανά τη συνθησιμένη τους γλώσσα, την κοιτάζανε γεμάτ' αγάπη κ' εύγνωμούν.

— Τι κατάσταση, καλέ, είν' αυτή; τί στάση έχεις, Μαριώ, δίπλα στο Γιάννη; ξέρεις, αυτά έμένα καθόλου δέ μ' άρέσουνε! φώναζε με θυμό ή κυρία Σεβαστή, καθώς έρχότανε σαστισμένη με τη Στάθαινα και τους άντίκρουσε κεί στην άμμουδιά πλαί πλαί.

— Μα τί μ' λές, τώρα, κυρούλα μ', κακό έκανα να δώσ' ένα χέρι του παιδιού σ' που χανότανε; κείνο τούρθε ντέρ; κ' έπεσε χάρμ' ξερό κι άμύλητο! Γώ πήγα να τρελλαθού μονάχη μ' και κανείς να μ' άγροικάη!

— Τι έπαθες, Γιάννη μου, αλήθεια τ'ά λέει; — Πήγα να πετάξω μι' πετονιά κ' έννοισα κάτι να μου σφιγγη το λαιμό, γύρισ' ο κόσμος κ' έπετα. Τι έγινε, δέν ξέρω. Σάν ήρθα στον έαυτό μου

το Ωδειο μας. Έπειδής κι ο κ. Ε. μεταχειρίζεται τη λέξη άναμορφωση άναγκάστηκα κ' έγώ να τη βάλω έδώ κ' έτσι μπορεί πάσα ένας να το πάρη πως θέλω να χτυπήτω το Ωδειο, ένω πρέπει καθαρά και ξάστερα (κι ό,τι θένε άς λένε οι καλοθηλητάδες του) να το όμολογήσω πως το Ωδειο μας από καθαρά μουσική μεριά ξεταζούμενο, συγκρίνεται με πολλά τέλεια Ωδεία της Έβρώπης. Τουλάχιστο άφτή την έντύπωση έλαβα άφού βρέθηκα σέ μερικές έξεστάσεις του και μίλησα με καθηγήτρες και καθηγητάδες του. Έχω την πεποίθηση πως κατά που διαφεντέβεται το Ωδειο από τόν κ. Νάζο δέν μπορεί παρά να βγάξη άριστους μουσικούς: τώρα άλλος λόγος ή βγάξη άριστους Έλληνες μουσικούς; μα για να κατορθωθή άφτό πρέπει πρώτ' άπ' όλα ν' άποχτήσουμε γερή μουσική Έλληνική σκολή, τότες όμως άς είναι βέβαιος ο κ. Ε. πως θά διδύσκουνται στο Ωδειο μόνο Κοντραπούντα, Πρωτοβαρέματα, σκάλες και σύνθεση, γιατί γερή Έλληνική μουσική σκολή που να μ' άβριστή στη γλώσσα του λαού κατά πως θά βριστή και στη μουσική του δέν μπορώ να φανταστώ.

Μα άφτά καθώς και την καθαρά μουσική τεχνική κ' αίσθητική μου θά τ' άξεδιάλνω σέ μι' μου μελέτη που άρχισα να γράφω άφτό τόν καιρό: «Η τέχνη μου κ' οι πόθοι μου».

M. K.

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΡΗ ΜΟΥ

Αγαπημένη μου,

Με πήρανε πολύ, παραπολύ, το προχτεσινό σου το γράμμα, και να ξέρεις, όλο τ'άδικο άπάνου σου τ'όρρηξα. Άσκημα πολύ άσκημα φέρθηκαν σέ μι' τόσο ντελικιάτη περίσταση κι ο άντρας σου, δίχως άλλο. θά σέ πήρε για καμιά κούφια κ' επιπόλαιη γυναίκα και θ'άπεσε πολύ στη συνείδησή του. Ίσως νάν τ'άβαλε και μαζί μου, γιατί τ'ά κακά φερούματα της κόρης τη μάνα βραίνουνε κι άς μη φταίει καθόλου ή δόλια ή μάνα τις περισσότερες φορές.

Ήθε, μου γράφεις, κείνο το άνοθεμισμένο βράδι θυμωμένος στο σπίτι, τίποτα δέν του άρεσε, όλα του φταίγανε, με όλα τ'άβαζε, και ή άφεντιά σου άντι νάν τόν ήμερώσεις με το γλυκό σου τόν τρόπο και με τ'ά πονετικά σου τ'ά λόγια, τόν έβαλες μπρο

στά, κ' έκαμες σκηνές και τόν άνάγκασες να πάρει το καπέλλο του και να βγει δέω — και να πέσεις κ' έσύ με φοβερό πονοκέφαλο στο κρεβάτι. Και την άλλη μέρα, λές, που είτανε κάπως πιό ήμερος και τόν άρώτησες τί είχε το περασμένο βράδι, δέ σου τ'άπε, σου τ'άκουρε — και σ' άναθύμωσες πάλι κτλ.

Μιά φουρτούνα μανιασμένη είναι ή ζωή, παιδί μου. Και ο άντρας παλεύει όλη μέρα με τ'άγρια τ'ά κύματα. Και το σπίτι είναι το άπάνεμο λιμάνι γι' αυτόνε που θ'άρθει το βράδι ναράξει και να ξαποστάσει, παίροντας έτσι δύναμη για τόν άγώνα της άλλης μέρας. Η καλή ή γυναίκα κάνει το σπίτι ήρεμο άραξοβόλι και ή κακή γυναίκα το μεταμορφώνει σέ μανιασμένο πέλαγο. Το λέει κι ο Σιράχ στη φιλοσοφία του: «Καλή γυνή άνοδόμησεν οίκον». Έσύ, παιδί μου, κείνο το βράδι είσων ή κακή γυναίκα που γροέμισες το σπίτι σου, έστοντας και για μι' βραδιά, κι άνάγκασες τόν άντρα σου να πάει άλλο, στον καφενέ, στο θέατρο ή σ' όποιο άλλο μέρος να βρει τη γαλήνη που λαχταρούσε. Ο άντρας σου κακός δέν είναι, ούτε κακά ψυχόρμητα έχει. Μα ξέρε το, άν ξακολοθήσεις νάν του φέρονσαι έτσι, θά πάψει να σ' αγαπάει και θά ρίξει άλλο την αγάπη του και... — πάω γιατί δέ θέλω να σέ πικράνω περισσότερο.

«Γυνή καλή άνοδόμησεν οίκον». Κεντ' άς όμορφα. Κέντησέ τα λοιπόν αυτά τ'ά χρυσόλογα με θαλασσοί μεταξύ πάνου σέ άσπρο ατλάζι, βάλ' τα σέ χρυσή κορνίζα και κρέμασε τα πάνου από το κρεβάτι σου. Αυτά τ'ά λόγια νάναι το «Πιστεύω» σου, αυτά τ'ά λόγια πρέπει νάναι το «Πιστεύω» κάθε καλής νοικοκυράς. Ρίξε μι' ματιά στην κοινωνία, φάξε, μελέτησε, και θά δεις πως καλές γυναίκες φέρανε στον ίσου δρόμο παραλυμένους άντρες και θεμελιώσανε ζηλεμένα σπίτια — και πάλι κακές γυναίκες γροέμισανε συνθέμελα τ'ά σπίτια τους και σπρώξανε στο ρεμπελιό και στην καταστροφή τους άντρες τους. Γιού δέ σώνει μόνο ή τι μιό τη να βαστάξει ο λόρδο ένα σπίτι. Χρειάζεται κι άλλη γερή κολώνα — το ήμερο, το καλό, το πονετικό το φέρεσιμο της γυναίκας. Έρχεται ο άντρας σου στενοχωρημένος σπίτι; Μέρωσέ τον με το φέρεσιμό σου το καλό, παρηγόρησέ τον με την αγάπη σου. Ποτέ μ'ήν τόν άρωτ'άς τί έχει. Αν είναι να σ' το πεί, θά σ' το πεί μοναχός του. Αν όχι, περισσότερο τον στενοχωρείς άρωτ'ώντας τον, γιατί πρέπει να ξέρεις πως ο άντρας κρύβει πολλά από τη γυναίκα, όχι μοναχά από λύπη, για

τρέξτε!

— Σήκω, Γιάννη μου, π' αυτό... ακόμα είσαι ζαλισμένος;

— Έίμαι καλύτερα...

— Πιράξενά μου φαίνονται αυτά. Τέτοιο πράμα πρώτη φορά που τ'άπαθες. Χτές το βράδυ μάς ριχτήκανε τ'ά θεριά της Μάνικας, σήμερα μάς ήρθανε ντραλ'άδες κ' ιστορίες. Έδώ που'ρθαμε δέν ξέρω τί τέλος θάχουμε!

— Καλέ τί μάς φταίει ο τόπος; κακά περνούσαμε τότες μέρες τώρα;

— Α για ιδές που στο τέλος μάς τ'ά ξυλίζε... Έλα, Γιάννη μου, πάμε πάνω να συχάσες...

— Τώρα δέν έχω πι' τίποτε, μόνο λίγο κομμένη είναι τ'ά γόνατά μου — είπ' ο Γιάννης; σηκωμένος και ξεροτειντώθηκε για να ξεμουδιάση.

— Σύρε, μωρή, νάνάψης τ'ά φανάρια! σκοτεί νιασε κι ο πατερούλης σου τ'άχει άπόψε κατά ντίπ στραβά, δέ γλέπει νάν τ'άνάψη κείνος — είπε στη Μαριώ ή μάνα της...

Πάπα του γιαιού μ'ήν αγάπης άλλου...

Τραγουδούσε κάποιος μέσ' σέ βάρκα κ' ή πρό-

βρέθηκε κοντά μου ή δόλια ή Μαριώ, που μουβραζε το κεφάλι με νερό και με συνέφερα με τ'ά τριψίματά της... Είπ' άδικη, μαννούλα, νάν τ'ά μαλώνης!

— Και πως δέν ήρθες, Μαριώ, να με φωνάξεις άμύτως; Θάρρ'ό σά δέν μπορεί το παιδί, πρώτη π'άπει να βρεθή κοντά ή μάνα του...

— Άμ δέ μ' λές είχα και μυκλό στο ξερό μ'; φώναξα ή έρημ, φώναξα, μα κανείς δέ μ' άκουε! Έτρεξα και γώ στο μαγαζί, πήρα νερό και φευγιά, να προφτάξω!

— Έ! νάχης κλό, παιδί μου, που τόν βοήθησες... Έμεις οι γριές άς έχουμε κ' ένα λόγο πάνω πάνω, πάντα για καλό τότε λέμε!

— Δέ θυμώνω γώ, κυρούλα μ', δικαίωμά σ' να μ' λές ό,τι κάνω στραβά...

— Δέν έκανες, κορίτσι μου, τίποτις στραβά; ξέρεις ή μάνα σ' ήρθε μέσα και με σάστισε — Τρέξε, φώναζε, ο Γιάννης στην άμμο, τρέξε γλήγορα!

— Έρχομαι βιαστική και σ' άς βλέπω δίπλα... φτου! τρισκατάρατε, πανάθεμά σε, έχεις πολλά ποδάκια!...

— Άμ ήρθε τούτ' ή ζουρλή και μάς σήκουσε στο ποδάρι!... Μπας κ' έβγαζες νόημα τί έσκουζες; όλα μαζωμένα τ'άλεγε, νερό, ρακί, ξεϊδ' ο Γιάννης,

κά μὴν τὴ στενοχωρεῖ, μὰ κι ἀπὸ ἐγωϊσμό, ἀπὸ τὸν ἀντρίκιο ἐγωϊσμό, ποὺ ἴσια ἴσια αὐτὸς γιγαντῶνει τὸν ἄντρα καὶ τὸν κάνει νάντεχει σ' ὄλες τὶς ἀγριες φουρτούνες τῆς ζωῆς.

Κάμε τὸ σπῆτι σου ἀπάνεμο λιμάνι γιὰ τὸν ἄντρα σου. Καὶ σοῦ εἶναι τόσο εὐκόλο αὐτό. Καλοσύνη κι Ἀγάπη σοῦ χρειάζεται—καὶ τίς ἔχεις καὶ τίς δυο αὐτὲς ἀρετές, ἀγαπημένη μου.

Σὲ γλυκοφιλῶ  
ἢ μαννούλα σου  
ΗΓΕΡΙΑ

## ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

(Τοῦ φίλου μου κ. Ἀλ. Πανταζῆ στὴν Πόλη)

Με μεγάλη εὐχαρίστηση κ' ἐκτίμηση διαβάσαμε στὰ τρία τελευταῖα φύλλα τοῦ «Νοῦμα» τὸ πολύτιμο καὶ σοβαρὸ ἄρθρο τοῦ κ. Παλαμά «Τὰ βιβλία γιὰ τὰ παιδιά» ποὺ ἀπὸ καιρὸ τὸ περιμέναμε νὰ τὸ δοῦμε με τὴν ἀνυπομονησία. Εἶταν φυσικὸ καὶ σωστὸ μιὰ τέτοια σοβαρὴ δουλειὰ νὰ τὴν καταπιστῆ, νὰ τὴν ξεπροβάλλῃ καὶ νὰ τὴν ξεβγάλῃ ἕνας Παλαμάς!

Σήμερα ὅλοι μεῖς οἱ δημοτικιστᾶδες, κι ἂ δὲ σφάλω ὅσοι τὸν διαβάζουν, πολλὰ περιμένουμε νὰ δοῦμε καὶ ν' ἀπολάβουμε ἀπὸ τὸν τρανὸ μας ποιητὴ καὶ κριτικὸ. Ἀπὸ τὴν ἐργασία του τὴ φιλολογικὴ, τὴν αἰσθητικὴ καὶ καλλιλογικὴ πολλὰ ἀτίμητα μαργαριτάρια ἔχουμε στὰ χέρια μας, καὶ βλέπουμε ξάστερα πὼς εἶναι τώρα κάμποσος καιρὸς—τρία ἢ καὶ τέσσερα χρόνια ποὺ ὁ Παλαμάς μας μπῆκε στὸ καλούπι ποὺ ἔπρεπε νὰ μπῆ, γιὰ νὰ φορέσῃ μιὰ μέρα τὴν κορώνα, ποὺ θὰ τοῦ χαρίσῃ ἡ Τέχνη μαζί με τὴν ἀβάσταχτη φήμη, τὴ διαλαλήτρα φωνὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ὁ Παλαμάς εἶναι δυό, τρία χρόνια ποὺ ἀδραξέ τὸ Θρόνο τῆς Ἀθανασίας. Ἡ σκέψη καὶ ἡ δύναμη τῆς ψυχῆς του ριγμένη καὶ περχυμένη, μιὰ φορά, στὸν ἀπέραντο ὠκεανὸ τῆς Τέχνης καὶ στὴν ἀρμονία τοῦ Ὁραίου καὶ Καλοῦ, ἄρχισε τώρα νὰ μικραίνεται, νὰ περιορίζεται, νὰ φτιάχνεται, νὰ σκαλίζεται κι ὄλενα νὰ γένεται ἕνα Φιδιακὸ Βῆδωλο, ποὺ θάρθῃ μέρα νὰ προσκυνηθῇ καὶ νὰ λατρευθῇ στὸν ὑπέρολαμπρο βωμὸν τῆς Ἀλήθειας. Χαρὰ σ' ἐκείνον ποὺ θὰ τὸ ἀξιώθῃ νὰ τὸ γνωρίσῃ. . . .

Ὁ πρόλογος τοῦ ἄρθρου τοῦ γραμμένος με βεβαιότητα ψυχολογικὴ σκέψη, με στεσοῦμενες ιδέες, μ' ἀγάπη καὶ ἡγαρδιακὸ πόθο, μᾶς ὀδηγεῖ, μᾶς ὀρμηγεῖ καὶ μᾶς λέει τί θέλει, καὶ πὼς θέλει τὰ βιβλία γιὰ τὰ παιδιά εἶναι ἰδανικός, εἶναι πλαστικός, ἰδεολογικός. Φαίνεται ἀψηλός, ἀνηφορικός, ὄνειρεμένος! Τὸ θέλησε ὁ ποιητὴς ξάστερα νὰ μιλήσῃ, κι ἄφηκε τὴν ψυχὴ νὰ πῆ τ' ὄνειρεμά της. Ἄγαλα τὴν ιδέα κάμετέ την, τὴν ιδέα μαστορεύετε τὴ σὰν παιγνίδι, χρωματίστε τὴ σὰ ζωγραφιὰ καὶ δόστε τὴν νὰ τὴ βυζιάξουν καὶ φέρτε τὴ νὰ τὴ χαροῦνε τὰ παιδιά». Ἔτσι μᾶς φωνάζει ὁ ποιητὴς. Ἔτσι φωνάζει ὁ ἰδεολόγος. Καὶ ἡ καρδιὰ τοῦ ποιητῆ αὐτὸ ζητᾷ. Μὰ τὸ Ζήτημα, τὸ σοβαρὸ Ζήτημα εἶναι, πὼς θὰ γενῆ ἡ ιδέα γάλα, καὶ πὼς θὰ τὴ βυζιάξουν τὰ παιδιά καὶ πὼς ἔπειτα θὰ τὴ χαροῦνε.

Ἦθελα νὰ εἶναι ὁ Ποιητὴς ρεαλιστὴς καὶ ὄχι ἰδ'ολόγος, μὰ τάχα μπορεῖ νὰ γενῆ;

Ἐνα βιβλίο γιὰ τὰ παιδιά δὲν εἶναι μονάχα Ζήτημα γλωσσικὸ—τοῦτο βλέπω νὰ εἶναι ριζωμένο σὲ πολλοὺς—μὰ εἶναι ἕνα μέρος, ἕνα κομμάτι τῆς παιδικῆς μόρφωσης καὶ ἀγωγῆς. Τί λοιπὸν μποροῦν νὰ ποῦν οἱ Ἰγγλέζοι, οἱ Γερμανοὶ καὶ ἄλλοι λαοί, ποὺ γιὰ γλῶσσά δὲ σκοτιζοῦνται; Τὸ παιδάκι ἢ ὁ νέος εἶναι ἕνα πρᾶμα ἄφτιαστο. Εἶναι πρώτη ὕλη ποὺ θὰ πλαστῆ, ποὺ θὰ περιορισθῇ καὶ θὰ γενῆ ἄνθρωπος, κοινωνία, λαὸς καὶ ἔθνος—μὲ τὴ γλῶσσα, μὲ τὴν ψυχὴ του, μὲ τὸ νοῦ του καὶ μὲ τὴν ἐργασία του. Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες, οἱ ἰδυστυχημένοι καὶ ἀπόκληροι πλερώνουμε προγονικὲς ἀμαρτίες καὶ σὰν μπαλτὰ φέρνουμε στὸ λαιμὸ μας τὴ γλῶσσα τῶν βιβλίων.

Ἐνα βιβλίο, ἕνα Ἀναγνωσματάρειο γραμμένο στὴ ζωντανὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ τὸ θέλουμε καὶ χρειάζεται γιὰ νὰ τρέχῃ ὁ νοῦς τοῦ παιδιοῦ, ἡ σκέψη, ἡ φαντασία καὶ ἡ κρίση ἐλεύθερα, ἐλεύθερα στὸν γύρω κόσμον καὶ γιὰ νὰ μιλήῃ στὸ μέσα κόσμον μὲ μιὰ φωνὴ πολὺ γνωστὴ, φωνὴ προγονικὴ, παλαικὴ. Μὰ καὶ τοῦτο νὰ γενῆ, ποὺ τόσο εὐκόλα καὶ γρήγορα δὲν γένεται, τάχα φτάνει; Ὁχι καὶ πάλε ὄχι. Χρειάζεται ἡ μέθοδος, χρειάζεται ὁ δάσκαλος καὶ τὸ ὕλικό. . . .

Τὸ πρόγραμμα τοῦ κ. Παλαμά τὸ θαυμάσαμε, γιὰ τὴν σὲ κάπια σημεῖα φαίνεται νεωτεριστικό. Ἄυριο μπορεῖ νὰ φανῆ κι αὐτὸ ἀρπαχμένο ἀπὸ τὴν πρόληψη, μὰ σήμερα εἶναι νεωτεριστικό· τέτεια ἔχει

ἡ ἱστορία τῆς Παιδαγωγίας. Ὁ κ. Παλαμάς μὲ τὸ πρόγραμμά του ἀγωνίζεται νὰ φωτίσῃ καὶ νὰ μορφώσῃ τὸ νοῦ καὶ νὰ καλλιτερέψῃ τὸ χαρακτῆρα ρίχνοντας γι' ἄχρηστα καὶ βλαβερά κάπια μέσα, κάπια μαθήματα ποὺ βλέπουμε ἀκόμη στὰ συνηθισμένα σχολικὰ προγράμματα. Γι' αὐτὸ εἶπα πὼς σὲ κάπια μέρη φαίνεται νεωτεριστὴς. Μονάχα τοῦτο καλά νοήσαμε, πὼς στὸ πρόγραμμά του ὁ κ. Παλαμάς ἔχοντας τὴ σκέψη του ψηλά γιὰ τὸ ἀνθρώπινο πλάσμα καὶ θέλοντας νὰ τὸ μορφώσῃ μὲ τὲς κοινωνικὲς θεωρίες τοῦ Πλάτωνα, σὰν κάπως νὰ λητμόνησε τὸ προπατορικὸ ἀμάρτημά μας, γιὰ τὴν ποθετὰ δὲν βλέπουμε νὰ μᾶς λέγει, πὼς τὸ παιδί πρέπει ν' ἀρχίσῃ τὴν ἐργασία ἀπὸ μικρὸ μὲ τὴν ιδέα καὶ μὲ τὸ σκοπὸ πρῶτα νὰ ὠφελήσῃ τὸν ἑαυτὸ του καὶ κατόπι τὸν ὄλον κόσμον. Τέτιος εἶναι ὁ ποιητὴς δὲν κοιτάζει τὸ σήμερα μὰ τὸ αὔριο. Δὲν κοιτάζει τὸ ἄτομο μὴ πάθῃ, μὰ πὼς θὰ ὠφελήσῃ. Τὰ παιδιά τοῦ λαοῦ, τοῦ φτωχοῦ λαοῦ—γι' αὐτὰ βέβαια μιλοῦμε—πρέπει νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὸ σκολεῖο μὲ τὴν χρειαζόμενη μόρφωση, τὴν ἠθικοπλαστικὴ, μὰ καὶ μὲ τὸ ψῆμι στὸ χέρι. Σήμερα αὐτὸ λέει ἡ κοινωνία, αὐτὸ θέλει καὶ ζητᾷ ἡ ζωὴ. Σήμερα αὐτὸ πρέπει νὰ γράψῃ καὶ ἡ Παιδαγωγικὴ. Ὁ πατέρας, ποὺ εἶναι ἡ κολώνα κάθε φαμιλιας, τώρα σήμερα ραγιζέται καὶ σβύνεται πολεμῶντας μὲ τὴν πρόληψη. Τὸ παιδί, ἢ ὁ νέος, τελειώνοντας τὸ λαϊκὸ σκολεῖο πρέπει ν' ἀρθῆ σιγά, σιγά στὸ πλευρὸ τοῦ πατέρα καὶ νὰ τοῦ δώσῃ ἀνάσασμα, νὰ τοῦ δώσῃ δύναμη. Ὁ χρόνος δὲ νικᾷ τὴ ζωὴ, δὲν κυριεύει τὸ πνεῦμα. Ἡ δυστυχία, ἡ φτώχεια, ἡ ἀκαματοσύνη κακομοιράζει τοὺς Λαοὺς, τοὺς ἀγριεύει, τοὺς διαφθεῖρει καὶ τοὺς παρακμάζει. . . .

Τὰ βιβλία γιὰ τὰ παιδιά, ποὺ μᾶς λέει στὴν προκήρυξή του ὁ σεβαστὸς μας φίλος κ. Φωτιάδης, πρέπει καὶ εἶναι ὦρα νὰ φτιαστοῦν, γιὰ τὴν καθὼς λέει ὁ κ. Παλαμάς θὰ γενοῦν τουλάχιστο σκάλοπάτια, τὰ τωρινὰ βιβλία μας, σὲ κείνα τὰ ἐπίσημα ποὺ ἀνγκυριάζει ἡ Κυβέρνηση. Τώρα ἂν τὰ πρῶτα βιβλία ποὺ θὰ γραφοῦν θὰ εἶναι τὰ τέλεια καὶ τὰ πρεπούμενα, εἶναι μεγάλο ζήτημα. Ἐχὼ ἀκόμη καὶ τὴν πεποίθησιν, ποὺ κανεῖς, ὅσο σοφὸς καὶ τρανὸς κι ἂν εἶναι, δὲ θὰ μπορέσῃ μιὰ τέτεια δουλειὰ νὰ καταφέρῃ μὲ τελικὸ σκοπὸ. Ὁ χρόνος θὰ φτιάσῃ τὸ τέλειο καὶ τῶν πολλῶν ἢ ἐργασία, γιὰ τὴν αὐτὸν ποὺ θάκανε τὸ θάμα, αὐτὸν τὸν Ἐναν δὲν τὸν βλέπω ἀκόμη. Μονάχα τοῦτο ἐλπίζω νὰ διῶ, μονάχα γιὰ

σχάρη φωνὴ του, ὅπως ἐρχότανε καθαρὴ πὸ πέρα, ἔδωξε λίγο τὴ σκουνοφυλιά ποὺ τοὺς πλάκωνε. Ἡ Στάθινα ἔβαλε φωτιὰ στὰ πόδια της!

— Ἀκ' μωρὴ φωνὴς, ἂκ' τραγοῦδια! Βάρκα, μαθὴς, θάρχεται μὲ γλεντζέδες!... Ἐλα! τρέξε πανάθεμά σε, τρέξ' γλήγορα! Νὰ τοιμάσουμε κἄνα δυὸ τραπέζια, νὰνάψουμε φῶς... κάναμε πιὰ γαρίδα τὸ μάτι γιὰ μουστερηδες!

— Μητερούλα μου, εἶπ' ὁ Γιάννης, κάθε βράδυ δῶ καθοῦμαστε καὶ τρώμε, γιὰ τὴν ἀπόψε νὰ πάμε πάνω; Εἶμαι καλά, κατὰκαλα, τίποτα πιὰ δὲ νοιώθω!

— Μὰ τώρα δὰ πῆθαινες, χριστιανέ, κὴ θὲς νὰ μείνῃς μέσ' στὴν ὕγρασία, τὴν ψύχρα τῆς θάλασσας;

— Καλὲ μέσ' στὸ καλοκαῖρι θὰ φεθῆθῃ τὴν ψύχρα; Νά! μὲ στενοχωρεῖς, μαννούλα, μὲ τίς κλεισοῦρές σου κ' ἔγεια νευρικός καὶ παθαίνω τέτοιες ἱστορίες! Σὰ μπαρωθῶμ' ἀπὸ τώρα νὰ τὸ ξέρῃς κὴ νύχτα θὰ περάσουμε!

— Ἄ ὄχι δὰ, παιδί μου! Σὰ θὲς νὰ μείνῃς δῶ, νὰ μείνουμε, τὸ κεφάλι σου θὰ χτυπᾷς σὰν πάθῃς τίποτα!

— Δὲν παθαίνω τίποτις, σὲ βεβαιώνω!... Φέρε

μας, κυρὰ Στάθαινα, ἕνα τραπέζια καὶ καρέκλες—θὰ φᾶμ' ἐδῶ κι ἀπόψε...

Δὲ σοῦ τῶπα, παντρεμένη, στὸ γιὰλὸ μὴν κατεβῆς; Ὁ γιὰλὸς κάνει φουρτούνες καὶ σὲ παίρνει νὰ χαθῆς!

Ἀκουγότανε τώρα πιὸ σιμὰ τὸ μερακλίδικο τραγοῦδι καὶ σὲ κάθε του στροφὴ μιὰ χοντρή φωνή, σὰ γρούζιμο μπασαβιόλας, ἔβγαζε τᾶχτι της μ' ἕνα βαρὺ—ἄχ! πουλάκι μου!...

— Ξέρεις ποιὸς εἶναι, καλέ; οἱ δικοὶ μας εἶναι μὲ τὴ βάρκα τοῦ Ἀράπη... Δὲν ἀκοῦς τὴ φωνάρα τοῦ Κώστα; τραγουδάει ὁ Θόδωρος κι ὁ Κώστας ξεθυμαίνει μὲ τὸ ἄχ!

— Ὁρεξὴ ποῦχανε γιὰ γλέντι, μὲ τίς ἱστορίες ποὺ πάθαμε! Νὰ σοῦ πῶ, παιδί μου, σὰν εἶναι μεθυσμένοι θὰ φύγω!... Μωρὲ γαιδουριά!

— Γιάννη, οὐ! Ποῦ βροῖσκεσαι μωρὲ Γιάννη! Φώναξ' ὁ Κώστας, κόνοντας τὴ φωνὴ τῆς Στάθαινας, κι ὁ Γιάννης ξέχασε καὶ ζαλάδες καὶ γκρίνιες, ἀρχίζοντας κι αὐτὸς τίς φωνές...

— Ἐδῶ εἴμαστε, ρὲ Κώστα, στὰ βραχάκια... Φέρτ' ἀπὸ δῶ τὴ βάρκα, μωρὲ, ζερεβὰ φέρτῃνε!

Εἶτανε πλημμυρισμένα, βαθιὰ τὰ νερά, κ' ἡ βάρκα καμαρωτὴ καμαρωτὴ ζύγωσε στὰ βραχάκια.

Τὰ παιδιά πεταχτήκαν ὄξω σβέλτα καὶ καλησπερίσανε τὴ Σεβαστὴ πρόσχαρα, μὰ... βαρυσυννεφιατὰ πλάκωσε!

— Τί γενήκατε τέτοια ὦρα, πὼς ἀργήσατε... μπορούσαμε νὰ πεθάνουμε χωρὶς νὰ πάρετε χαμπάρια... μωρὲ διάκριση!

— Ἀπόψε δειπνήσαμε στοῦ γιγτροῦ, θείτσα· εἶχ' ἕνα κέφι ἀπὸ τὰ σπᾶνια. λιγωθήκαμε στὰ γέλοια!

— Χαρὰ στὴν ὄρεξη!

— Εἶχε στὸ τραπέζι τὴ σπιτονοικοκυρὰ του μὲ τὴν κόρη της, μιὰ νοστιμούλα, ξέρεις. — Τὴ μάνα ἔβγαλε κυρὰ Τερέμ τεμτέμ καὶ τὴν κόρη δεσποινίθρα Πιρτσινέλλα!

— Οὐφ! ἀηδίες! Ἐγὼ εἶχα δῶ συφορές καὶ σεῖς εἶχατε κέφι γιὰ ξεφαντώματα καὶ κωμῳδίες...

— Μὰ τί κακὸ πάθατε, ἀδερφέ, τί κιαμέτι, μᾶς καὶ κατεθήκα ε πάλε ἀπ' τὸ βουρὸ τὰ τσακάλια;

— Ἀπὸ τρίχα κ' ἔχανα τὸ Γιάννη μου!

— Τί λές, θείτσα!

— Ὁχι! δὲ βαρυσάι, ἀδερφέ, μιὰ ζαλάδα δυνατὴ μοῦρθε καὶ λιγοθύμησα, φκίνεται. . . Νά! τοῦτο εἶταν ὄλο!



τούτο χαίρομαι, πού ελπίζω ν' αξιωθῶ κ' ἐγὼ μιὰ μέρα νὰ διδάξω καὶ νὰ μορφώσω μιὰ γενεὰ στὸ «Νέο Σχολεῖο» μὲ τὰ βιβλία, πού ἐφαντάστηκε κ' ἐπόθησε γιὰ τὰ Ἑλληνόπουλα ὁ σεβαστός μου φίλος κ. Φωτιάδης.

Κέρκυρα 22 Ὀκτώβρη 1908

ΗΛΙΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

**ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΚΟΡΕΣ**

(Achille Millien)

Τρεῖς κόρες πήγαιναν στρατὶ, στρατὶ χερσοπιστά.  
Ἔσβυνε ἡ μέρα κ' ἔτρεμε τὸ φῶς τοῦ ἀποσπερίτη...  
Πρόβαινε ἡ μιὰ καὶ τόνιζε τραγοῦδια χαρωπά,  
Ἡ δευτέρη ὄνειρευόνταν, καὶ στέναζεν ἡ τρίτη.

Ἡ πρώτη ρώτησε: «Ἀδερφές, τί νᾶν' ἡ ἀγάπη, τί;  
— Δὲν ξέρω, εἶπεν ἡ δευτέρη, μὰ κάπου εἶδα γραμμένο  
Χωρὶς ἀγάπη μιὰ καρδιά νὰ ζήσῃ δὲν μπορεῖ.  
— Ἐγὼ τὸ ξέρω, ἀπάντησεν ἡ τρίτη, καὶ πεθαίνω!»

Γενέβη. Μάρτης 1908.

**ΤΟ ΧΑΙΡΕ ΤΗΣ ΖΩΗΣ**

Τοῦ φίλου Βίχτωρα Ζήνονα

Χαῖρε Ζωή, πού πρόβαλες πάνου ἀπ' τὸ μέγα μνήμα!  
Ροδογέλασαν οἱ οὐρανοὶ κ' ἀντήχησε τὸ κῆμα  
Κι' ἀσμοκόλαμπαν οἱ ἀλπικὲς κορφές! Μι' ἀνατριχίλα  
Γλυστοράει ἀπ' τὰ λεβέντικα τοῦ πλάτανου τὰ φύλλα,  
Χύνεται πλοῦσιος ὁ χυμὸς κ' ὀρμάει λευκὸ τὸ γάλα  
Κ' ἔγεινε νεροπόταμο καὶ πήρε δρόμο ἡ στάλα.  
Μεῖο' στὰ βαθειὰ μεσάνυχτα, τὸ κάθε πλάσμα δίνει  
Τὰ χέρια του τὰλλόκοτα, στὴ νύχτια τὴ γαλήνη,  
Κ' ἕνα χορὸν ἀρχίζουσε, κ' ἕνα τραγοῦδι λένε...  
Κι' ὄσοι ἀγαποὶ διαβαίνουσε γροικῶνε το καὶ κλαίνε!

Μόναχο. Ἀλωνάτης 1908

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Α. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

**ΔΡΑΜΑΤΑ**

- 1—ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΚΑΙ ΠΕΘΑΜΕΝΟΙ
- 2—Ο ΑΣΩΤΟΣ
- 3—ΟΙ ΑΛΥΣΙΑΔΕΣ

Πουλιῶνται στὸ γραφεῖο τοῦ Νομῆ 4 δραχμὲς τὰ τρία. Μοναχὰ οἱ «Ἀλυσίδες», τρεῖς δραχμὲς. Στὶς ἐπαρχίαι καὶ στὸ ἐξωτερικὸ στέλνονται δίχως παραπανιστὸ ἔξοδο γιὰ τὰ ταχυδρομικά.

— Παιδί μου, σὺ φαίνεται πέφτεις ἄρρωστος, σὰν εἶσαι μοναχὸς μὲ τὴ Μαριῶ κ' ὕστερα γίνεσαι περδίκι... σέ καλὸ σου!

— Θέλω νὰ πῶ πῶς τὰ μεγαλώνετε τὰ πράματα· μιὰ λιγοθυμιά εἶτανε καὶ τίποτ' ἄλλο!

— Μὰ δὲν εἶτανε κι αὐτὸ λίγο, καυμένε Γιάννη! Ἐχεις δίκιο, θείτσα, συμπεραίνω πόσο θὰ τρώμαξες!

— Ἄ μπᾶ! μοναχὰ ἡ Μαριῶ τρομάζει!

— Μαννούλα, εἶσαι κακιά σήμερα γιὰ μένα· καθόλου δὲ σέ γνωρίζω! —εἶπ' ὁ Γιάννης πειραχμένος καὶ τραβήχτηκε πρὸ πέρα, μὲ κτεβασμένα μούτρα.

— Πούσαι, κερὰ Στάθαινα, εἶπ' ἡ κυρία Σεβαστὴ χαμογελασμένη, πὲς τῆς κόρης σου νὰ μᾶς φέρῃ αὐτὰ βραστά καὶ λίγο γάλα, τίποτις περισσότερο. Στὸ χάλι ποῦμαστε δὲ χρειάζονται ζιαφένιχα!

— Μὲ πὼς τόπαθε, θείτσα, τοῦτο; στεναχωρήθηκε τίποτα;

— Ἐρῶ καὶ γώ, παιδί μου! Ἐξίμανε μέσα ξαπλωμένη κ' ἤρθ' ἡ Στάθαινα, ὄζω φρενῶ, καὶ μὲ φώναξε· τρέχω, τί νὰ ἰδῶ! τὴν ἀφεντιά του σέ κακὸ χάλι κ' ἡ Μαριῶ νὰ τόνε τρίβη...

— Πάει καλά!...τάντίθετο, θείτσα, θῆτανε

**Ο ΝΟΥΜΑΣ,**  
**ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ**

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Δρ. 5.— Γιὰ τὶς Ἐπαρχίαι Δρ. 7  
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ Φρ. χρ. 10.

Γιὰ τὶς ἐπαρχίαι δεχόμεστε καὶ τρίμηνας 2 Δρ. τὴν τριμηνία συντρομῆς.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἢ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομὴ του.

10 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιάκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἑθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλὴ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηρόδρομου Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλὴ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἑφημερίδων.

**ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ**

Τὰ ὑγειονομικὰ χάλια.— Μιὰ φωτισμένη γνώμη γιὰ τὸ Ὀδεῖο μας. — Οἱ διαολοχωρητές.— Δημοτικιστικὸ Κέντρο.

Ο ΥΓΕΙΟΝΟΜΟΣ τοῦ Πειραιῶς ζητοῦσε 150 δραχμὲς ξεκομμένα ἀπὸ κάθε φορτωτὴ (κινέζικα, θαρροῦμε, λέγεται «ἐφοπιστής» ἢ «φορτωτής», κ' εἶσαι τὸν γράφουν οἱ φημερίδες μας) γιὰ νὰ τοῦ λευτεροκοινωνήσῃ μιὰν ὄρ' ἀρχύτερα τὸ βαπόρι του· κὶ ὁ κάθε φορτωτὴς τὸ πληρώνει ἀγόγιστα αὐτὸ τὸ χαράτσι· κ' ἐπειδὴ ἔτυχε προχτὲς ἕνας νάρηθθὲ νὰ πληρώσει, γενήμανε ἀγριεὲς σκηνὲς καὶ βγήμανε ὅλα αὐτὰ τὰ βρωμερὰ ἄπλυτα στὰ πόρτα ἐπισημότητα.

Οἱ φορτωτὲς χόρα θυμηθήκανε τὸ Νόμο· τόσον καιρὸ τὸν εἶχανε ξεχάσει καὶ φροντίζανε μὲ παράνομη μέσα νὰ τελιώνουν τὶς δουλίτσες τους. Κι ὄσο κὶ ἂν σκίζονται τώρα γιὰ τὸ συφοριασμένο αὐτὸ Νόμο, μπορεῖ νὰν τοὺς πει κανεὶς, δίκαια κρίνοντας, πὼς δὲ φταίει γιὰ τὸ ἄγριο τσαλαπάτημά του ὁ ὑγειονόμος μοναχὰ, μὰ φταίνε ἴσια κὶ αὐτοὶ— ὅπως φταίει καὶ κάθε πολίτης πού δίνει τὰ μέσα σὲ κάθε ὑπάλληλο νὰ παρανομεῖ.

Μᾶς θυμίζουσι κάθε λίγο καὶ λιγάκι τὴν Ἀγγλία. Μὰ στὴν Ἀγγλία, βλογημένοι, τὸν σέβεται τὸ Νόμο ὁ ὑπάλληλος, γιὰτι πρῶτα πρῶτα τὸν σέβεται ὁ πολίτης. Καὶ ὑποθέτουμε πὼς στὴν Ἀγγλία κανένας πολίτης δὲ θὰ τολμοῦσε νὰ παρουσιαστῇ τόσο ἀδιάντροπα, ὅπως ἐδῶ, στὸν Ὑπουργὸ καὶ νὰν τοῦ πει πὼς δωροδόκησε τὰ δέινα δημόσιο ὑπάλληλο, γιὰτι ὁ Ὑπουργὸς πρῶτα πρῶτα τὴν κ. πολίτη θῆραψε ἀπὸ τὸ σβέρο· καὶ θὰ τὸν παράδινε στὸν Εἰσαγγεῖα.

ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ ἀκούσαμε καὶ μιὰ γνώμη ἴσια κὶ ἀμερόληπτη γιὰ τὸ Ὀδεῖο μας. Ἰσαμε τώρα ὄσοι δικοὶ μας μιλήσανε γιὰ τὸ μουσικὸ αὐτὸ ἴδρυμα, γιὰ νὰν τὸ παινέσουνε ἢ γιὰ νὰν τὸ κατηγορήσουνε, μιλήσανε ἀπὸ συμφέρο— κὶ ὄχι πάλι γιὰ τὸ Ὀδεῖο μας, ἀλλὰ γιὰ τὸ διευθυντὴ του τὸν κ. Νάζο· μ' ἄλλα λόγια, τὸ παινέσανε οἱ φίλοι τοῦ κ. Νάζου καὶ τὸ κατηγορήσανε οἱ ὄχτροι τοῦ κ. Νάζου· κὶ ἀπὸ τὰ παινέματα κὶ ἀπὸ τὶς κατηγορίες τίποτα θετικὸ δὲν ἔβγαине καὶ τὸ Ὀδεῖο ἔμεινε σὰν κατὶ μυστηριώδικο καὶ στοιχειωμένο χτίριο, μαντρωμένο μὲ λογῆς θρύλους, καλοὺς καὶ κακοὺς, καὶ βυθισμένο σὲ πηχτὸ σκοτάδι.

Νά, ὅμως, ποῦρχεται σήμερα ὁ Καλομοίρης μὲ τὴν πλατιά του εἰλιχρύνει καὶ σκορπίζει τοὺς θρύλους καὶ λούζει τὸ Ὀδεῖο μὲ φῶς. Κὶ εἶταν ὁ Καλομοίρης μᾶς λέει πὼς τὸ Ὀδεῖο μας μπαίνει στὴν ἴδια σειρὰ μὲ τὰ καλύτερα Ἑυρωπαϊκὰ Ὀδεῖα καὶ ὁ κ. Νάζος στέκεται στὴν ψηλὴ θέση πού πρέπει νὰ στέκεται ὁ διευθυντὴς ἑνὸς τέτοιου Ὀδείου— πρέπει νὰ τὸν πιστέψουμε. Γιατὶ κὶ ὄσοι δὲν ξέρετε τὸ λεβέντη αὐτόνε τῆς Ἀλήθειας πού λέγεται Καλομοίρης, συλλογιστεῖτε πὼς τοῦ δόθηκε θέση τιμητικὰ στὸ Ὀδεῖο καὶ δὲν τὴ δέχτηκε, κ' ἔτσι ὅ,τι λέει τὸ λέει ἀπὸ πεποίθησι κὶ ὄχι γιὰτι δὲν μπῆκε στὸ Ὀδεῖο ἢ γιὰτι ζητάει μὲ κολακείες νὰ μπεῖ.

Ἦστερ' ἀπὸ τὸ ἄρθρο τοῦ Καλομοίρη ὁ κ. Νάζος ἔχει κάθε δικαίωμα νὰ περηφανεύεται πού κατῶρθωσε, δουλεύοντας ἀκούραστα καὶ τίμια, νὰ δώσει στὴν πατρίδα του ἕνα τόσο τιμημένο μουσικὸ ἴδρυμα.

ΚΑΜΕ καλὸ στοῦ διαόλου τὸ χωριό. Αὐτὴ τὴν παροιμία θὰν τὴ θυμῆθηκε ἀπειρες φορὲς ὁ κ. Χαροκόπος, καὶ τώρα μάλιστα πού τοῦ ρηχτήκανε μὲ λύσσα μερικὲς Ἀθηναϊκὲς φημερίδες γιὰτι θέλησε νὰ κάμει μὲ δικούς του παράδες ὁ ἄνθρωπος μιὰ ἐπαγγελματικὴ σχολὴ στὴν Ἀθήνα πού νὰ μορφώνονται σ' αὐτὴνε νοικοκυράδες κὶ ὄχι Μιστριωτῶπληκτες Ἀρσενειάδες.

Ἐέροντας ὁ ἄνθρωπος καλὰ τὸ Ρωμαϊκὸ καὶ γνωρίζοντας πὼς καμιά δουλιὰ δὲν τελιώνει, ἢ γίνεται ἴστραβὴ κὶ ἀνάποδη, ἂν πέσει στὰ περίφημα χέρια τῶν περιφημοτατων ἐαρμοδιῶν, θέλησε μοναχὸς του νὰ φροντίσει καὶ νὰ τελιώσει αὐτὴ τὴ δουλιὰ. Τί φυσικώτερο καὶ τί λογικώτερο ἀπ' αὐτό; Κὶ ὅμως νὰ σου, δυὸ τρεῖς φημερίδες τοῦ ρηχτήκανε λυσσασμένα καὶ τὸν εἶπανε φασαρία, ρεκλαματζῆ, ἀνόητο—καὶ μόνο δολοφόνο καὶ κλέφτη δὲν τὸν εἶπανε ἴσαμε τὴν ὥρα.

Μὴ χειρότερα!

ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ τῆς Κρήτης ἔγινε ἕνα «Κέντρο Δημοτικιστικὸ» στὴ Λέσχη τοῦ κ. Κοντυλάκη ἀπὸ μορφωμένα καὶ λεβεντόψυχα Κρητικὸπουλα. Ἰδρυτὲς του εἶναι οἱ κ. κ. Στέλιος Χαριτάκης, Γ. Λαμπάκης, Γ. Κοντυλάκης, Γ. Κουρτσάκης, Ι. Λαχιδάκης, Γ. Στεφανίδης, Κ. Μητσοτάκης, Κ. Καλεμικέρης καὶ Χρ. Χριστουλάκης—κὶ ὁ σκοπὸς τοὺς φαίνεται ἀπὸ τὶς λίγες αὐτὲς γραμμὲς πού ξεσηκώνομε ἀπὸ τὸ γράμμα πού μᾶς στείλανε:

πιο κακὸ—μουρμούρις' ὁ Κώστας.

— Τί λές;

— Τίποτις, θείτσα...

— Ἐλα, Γιάννη, νὰ πάρης τὸ γάλα σου.

Ἡ Μαριῶ ἔφερε ψωμί, αὐγὰ καὶ καφέ μὲ γάλα. Μάννα καὶ γιὸς κάτσανε νὰ δειπνήσουν καὶ τῆλα τὰ παιδιὰ μιλούσανε μὲ τοὺς βαρκάρηδες, ξαπλωμένους κεῖ στὴν ἀκρογιαλιά σιμά τους. Ὁ Γιάννης ἔπινε τὸ γάλα του ἀνόρεχτα κὶ ἀφαιρεμένος κοίταξε κατὰ τὸ πέλαγος, πέρα στὸν κάβο τὸν ἀντικρυνὸ, μὲ τὸ γυριστὸ Φανάρι.

— Πῶς μ' ἀρέσει, βρε παιδιὰ, τοὺς εἶπε, σὰν ἀποδείπνησε, νὰ βλέπω τὸ φῶς τοῦ Φαναριοῦ, πού σὰ νὰ παιζῆ τὸν κρυφτὸ φαίνεται μιὰ καὶ πάλε σθύννει Ὁ Φάρος αὐτός ἐκεῖ θ' ἂν ἀπ' τοὺς καλοὺς, ἂν κρίνη κανεὶς ἀπ' τὴ λάμψη του. Εἶναι καλῆτερος ἀπ' τὸ Περιστέρι, δὲν εἶν' ἔτσι, Ἀράπη;

— Πολὺ καλῆτερος! Καὶ τὸ σπῆτι πρὸ μ. γάλο καὶ τὸ Φανάρι πρὸ δυνατό κ' ἡ μεριά δὲν ἔχει ταίρι! Τὸ Φανάρι εἶναι χτισμένο σ' ἕνα βράχο ψηλὸ, στὴν ἀκρὴ ἀκρὴ τοῦ Κάβου. Βγαίνει μὲς' στὴ θάλασσα, σὰ νησάκι, πού σμίγει μὲ τὴ στεριά μ' ἕνα λαμὸ στενόμακρο. Τριγύρω τὰ βουνὰ γεμάτα πεῦκα, λουλουδίξει· ὁ τόπος ἀπ' τὶς ροδοδάφνες καὶ μο-

σκομυρίζ' ἀπὸ τὶς μυρσινιές. Σὰν πᾶς παρέκει, κατὰ τὸν Ἄη Νικόλα, βρίσκεις λειβάδια πούναι χαρὰ Θεοῦ τὴν ἀνοιξή. Κεῖ κοντὰ, σὲ μιὰ σπηλιά, τρέχει νεράκι κρούσταλλο!

— Εἶναι κοντὰ τὸ ρημοκλήσι;

— Μισὴ ὄρ' ἀλάργα, πρὸ μέσα πὸ τὸν Κάβο, στὸ λιμανάκι τῆς Βουλιαγμένης.

— Ἐχουνε καὶ δῶ Βουλιαγμένη;

— Ἐχουνε· φαίνεται σεισμὸς θῆγινε κάποτε καὶ βούλιαξε τὸ βουνό, ὅπως εἶτανε μὲ τὰ σπῆτια κάποιου χωριοῦ. Σὰν εἶναι γυαλί τὰ νερά μπορεῖ κανεὶς καὶ τώρα νὰ ἰδῆ τὰ σπῆτια στὸν πάτο· ἔτσι λένε, γὰ δὲν τᾶειδα, νὰ πῶ τὴν ἀμαρτία μου!

— Θῆναι γούπατο, ἄσχημο τὸ μέρος!

— Ἄ μπᾶ! Γιὰ φαντάσου, κύρ Γιάγκο, ἕνα λιμανάκι τριγυρισμένο μὲ ψηλὰ βουνὰ, καταπράσινα πρὸ τὰ πεῦκα ὡς τὴ θάλασσα. Ζερβά, πέντε βήματα πρὸ πάνου, βρίσκεις τὸ ρημοκλήσι, κατ' ἀπὸ πλατάνια θεώρατα. Ὁμορφή μεριά, ὁμορφή! Δὲ σοῦ κάνει ὄρεξη νὰ ξεκολλήσης. Στὴ Βουλιαγμένη στήνουνε μαντριά, γιὰτι, βλέπεις, εἶναι χειμαδιὰ κεῖ πέρα...

— Γιὰ πόση ὥρα μποροῦμε νὰ πᾶμε μὲ τὴ βάρκα στὸ Φανάρι;

«Αποφασισμένοι οἱ δημοτικιστὰδες τῶν Χανιῶ νὰ προ-  
βοῦμε σὲ κάποια συστηματικώτερη δρᾶση, ἀρχίσαμε ἀπὸ τὴν  
ἔδρωση κέντρου δικοῦ μας καὶ ἀναγνωστήριου, προωρισμένου  
γιὰ τοὺς φίλους μας καὶ προικισμένου πρῶτα καὶ κύρια μὲ  
ἔργα τῆς δικτῆς μας φιλολογίας.

«Σὲ μέρος μικρὸ, ὅπως εἶναι τὰ Χανιά, φυσικὸ εἶναι  
καὶ λίγοι νάμαστε καὶ μέσα μικρὰ νάχομε στὴ διάθεσὴ  
μας. Γι' αὐτὸ μεγάλη χάρις θὰ χρεωστούμε σὲ ὄλους τοὺς  
δικούς μας νὰ μᾶς συντρέξουν, στέλλοντάς μας τὰ ἔργα  
τους, πού τόσο ἀπαραίτητα μᾶς εἶναι καὶ στὶς δικῆς μας με-  
λέτες καὶ στὴν ἀπόκτηση καινούριου φίλων».

«Ὅσοι ἀπὸ τοὺς δικούς μας ἔχουν τυπώσει βιβλία θὰν  
τοὺς τὰ στείλουν βέβαια γιὰ νὰ συντρέξουν τὰ καλὰ Κρη-  
τικὸπῶλα στὸ ἔργο τους. Τὸ παρόγραμμά εἶναι:

Δημοτικιστικὸ Κέντρο  
Λέσχῃ Π. Κοτυλάκη  
Χανιά (Κρήτη)

## ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΞΩ ΚΟΣΜΟ

### Η ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Πέθανε ὁ Σαρντού. Ὁ περίφημος δραματογράφος  
πού—καθὼς φαίνεται—ἡ φήμη του εἶναι πολὺ  
πιὸ μεγάλη ἀπὸ τὴν τέχνη του. Γιὰ τὸν ἀπλού-  
στατο λόγο πὼς ἀντὶ νὰ κυνηγήσῃ τὴν ἀλήθειαν  
τῆς Τέχνης, ἀδιαφορώντας γιὰ κάθε ἄλλο, κυνή-  
γησε τὸν ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων. Θορύβησε πολὺ  
μὰ τί θάπομείνῃ ἀπὸ τὸ θόρυβο τοῦτο; μισὴ σελίδα  
ἀπὸ τὸ χέρι τῆς ἀνοιχτομάτας Ἱστορίας, μισὴ σε-  
λίδα, ὄχι καὶ πολὺ κολακευτικὴ. Χαρακτηριστικὸς  
τύπος τοῦ τεχνίτη τῆς σκηνῆς πού ἀντὶ νὰ βάζῃ  
ἀπάνου στὴ σκηνὴ ψυχῆς καὶ καρδιῆς, τὴ ζωὴ μὲ  
τὰ δράματά της, γιόμισε καὶ παραγίωμισε τὰ  
σκηνικὰ σάνιδια, μὲ ὅλα τὰ ἐξωτερικά, μὲ ὅλα τὰ  
παρακατιανά, ἢ τὰ ἀπάνου ἀπάνου, μὲ τὰ φορέ-  
ματα, μὲ τὰ φτιασιδιά, μὲ τὰ στολιδία, μὲ τὰ  
μαραφέτια, μὲ τὰ μπιχλιμπίδια, μὲ τὰ τεχνά-  
σματα, μὲ τὰ ντυσίματα, μὲ τὰ ἀνέκδοτα, μὲ ὅλα  
ἐκεῖνα τὰ μικρὰ κατορθώματα, πού χρειάζονται με-  
γάλη καπατσούνη, μὰ ἀπὸ ἐμπνευστὴ, βάλ' του  
ρίγανη. Τὸ ἰδανικὸ του: τὸ γιόμισμα τῶν θρανίων,  
καὶ τὰ παλαμάκια. Τὴν ἴδιαν; νὰ τὴ βράσω. Γιὰ  
τὸ θέατρο· γιὰ τὸ θέαμα. Καὶ γιὰ τὸ ἐτοίμασμα  
θεαμάτων πού κάνουν ἐντύπωση ὅσο δὲν παίρνει  
ἄλλο, εἶτανε μοναδικός. Παρκαπάνου ἀπὸ τὴ μικρο-  
νεχνία τοῦ βωντεβίλ δὲν τράβηξε. Ἐνας σοβαρὸς  
κριτικὸς τὸν εἶπεν «ἐξαίρετο βωντεβιλίστα». Εἶχε

καὶ χαρίσματα γελοιογραφικὰ ἀξιοσημείωτα. Καρι-  
κατουρίστας, διασκεδαστικός. Καὶ ὅμως ὁ πολυφη-  
μισμένος αὐτὸς δραματογράφος δὲν εἶτανε γιὰ νὰ  
σταθῇ ὅπου στάθηκε. Ἄρχισε μὲ ὅλη τὴ λαμπρό-  
τητα, καὶ μὲ ὅλη τὴν ἀξιοπρέπεια. Μὲ φαντασία,  
μὲ ζωὴ, μὲ τέχνη. Τὰ πρῶτα του ἱστορικὰ δρά-  
ματα, ἡ «Πατρίδα», καὶ τὸ «Μίσος», ἡ κριτικὴ  
τὰ ξεχωρίζει, καὶ μιλεῖ γι' αὐτὰ μὲ σεβασμὸ καὶ  
μὲ θάυμασμα. Σαίχητος παραστρατισμένος. Μοῦ  
φαίνεται πὼς ἔχει ἀκετὴ ἀναλογία, μέσα στὴν  
Ἱστορίαν τῆς γαλλικῆς φιλολογίας, μὲ τὸν Ἀλέ-  
ξαντρο Δουμά, τὸν πατέρα. Ἄρχισε κι αὐτὸς μὲ  
τὴν καλλιτεχνία καὶ κατρακύλησε στὴ βιομηχανία.  
Κι ὁ Σαρντού μᾶς δίνει νὰ στοχαστούμε, ὅταν τό-  
σοι ἄλλοι, πὼς ὁ πῆχης πού μετρά τὴν ἀξία καὶ  
τοῦ θιατρικοῦ ἔργου δὲν εἶναι ἡ ἐμπορικὴ ἐπιτυ-  
χία του.

\*

Ὁ κριτικὸς Ρεμὺ Γκουρμόν σὲ μιὰν ἀπὸ τὶς  
τσουχτερές κουβέντες του στὸ τελευταῖο πού μᾶς  
ἤρθε φυλλάδιο τοῦ «Mercure de France» ὑπο-  
στηρίζει, μιλώντας μὲ τὸ στοχαστικὸ του χιούμορ,  
γιὰ τὴν παιδείαν καὶ γιὰ τὴν ἀνατροφή, πὼς αὐ-  
τὸς, ἂν τοῦ περνοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι, θὰ τὰ καταρ-  
γοῦσε, μὲ καὶ καλὴ, ὅλα τὰ λεγόμενα παιδικὰ  
ἀναγνωσματάρια. Ἄν εἶχα, λέει, παιδί νὰ τοῦ  
μάθω λ. χ. τὴ γαλλικὴν ἱστορίαν, τοῦ παιδιοῦ μου  
ἀμέσως θὰ τοῦ ἔδιναν νὰ διαβάσῃ τὸ Μισελέ. Κ'  
ἔτσι τὸ παιδί θάκανε ἀμέσως τὴ γνωριμία ἐνὸς με-  
γάλου συγγραφέα, ἐνὸς μεγάλου διαλαλητῆ τῶν πο-  
λιτισμῶν, καὶ εἶμαι βέβαιος πὼς ὁ μικρὸς μαθητὴς  
θὰ κρατοῦσε παντοτεινὰ στὸ θυμητικὸ τὸ συναπάν-  
τημά του μὲ τὴ μεγαλοφυΐαν! Στὸν ἀνεμο λοιπὸν  
ὅλα τὰ περίφημα παιδαγωγικὰ ἐγχειρίδια τῆς πρώ-  
της, τῆς τρίτης, τῆς δευτέρας, καθὼς λέγονται,  
χρονιῆς, πού, καθὼς ὁ Ρεμὺ Γκουρμόν τὸ σημειώνει,  
οἱ συγγραφίαιδες τους, γιὰ νὰ ἐνηνοθηθῶν τάχα ἀπὸ  
τὰ παιδιὰ, παιδιάρίζουν οἱ ἴδιοι, καὶ σὲ τι ὕψος μα-  
θητικὸ καὶ φτωχό, Θεέ μου! — Ἀπάνου κάτου, ἡ  
γνώμη τοῦ γαλλοῦ κριτικοῦ εἶναι ἡ ἴδια μὲ τὴν  
ἴδιαν τοῦ κ. Παλαμά στο ἄρθρο του «Βιβλία γιὰ τὰ  
παιδιὰ» πού ἔβαλε ὁ «Νουμάς». Τὴν ἴδιαν γνώμη,  
ἀνίσως καλὰ θυμούμαστε, ἔρριξε στὸ χαρτί ὁ κ.  
Παλαμάς, ἐδῶ καὶ δώδεκα χρόνια, καὶ σ' ἓνα τοῦ  
ἄρθρου στὴν «Ἐστία».

\*

Συνέδριο φιλοσόφων ἐγίνε στὴν Ἀϊδελβέργη, ἐδῶ

καὶ δυὸ μῆνες. Μαζώχτηκαν ἐκεῖ οἱ φιλόσοφοι ἀπὸ  
πολλὰ μέρη τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου κόσμου. Καὶ  
ξανκοιτάξαν ἐκεῖ καὶ ξαναμιλήσανε γιὰ τὰ μεγάλα  
προβλήματα πού συνταράζουν καὶ πού θὰ συνταρά-  
ζουνε πάντα τὸ στοχαστικὸ νοῦ, καὶ πού γεινοῦν  
καὶ τὴν ὥρα τοῦτη μεγάλη συγκίνηση καὶ ἠρωϊκὴς  
προσπάθειες καὶ λογῆς ἔργα σημαντικὰ φέρουνε  
στὴν προσοχὴ καὶ στὴ συζήτησιν τοῦ κόσμου τῆς  
σκέψης, τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης καὶ μόνον ἐμεῖς  
οἱ μακάριοι ἡσυχίαν ἄγομεν καὶ χαμπαραῖνι δὲν παίρ-  
νομε. Ἐχτός ἂν τὸ μωριστάμε ψαλλιδιστὰ καὶ κομ-  
ματιαστὰ καὶ πρόχειρα καὶ ἀνακατωμένα ἀπὸ καμιὰ  
ἐφημερίδα. Σὲ τμήματα ἑπτὰ χωρίστηκαν οἱ φιλό-  
σοφοι γιὰ τὴν εὐκολίαν τῆς δουλειᾶς τους μέσα στὸ  
συνέδριο: Ἱστορία τῆς φιλοσοφίας. — Γενικὴ φιλο-  
σοφία: μεταφυσικὴ καὶ φυσικὴ φιλοσοφία. — Ψυχο-  
λογία. — Λογικὴ καὶ θεωρία τῆς γνώσης. — Ἠθικὴ  
καὶ Κοινωνιολογία. — Αἰσθητικὴ. — Φιλοσοφία τῆς  
θρησκείας. — Ἐξὸν ἀπὸ τὰ τμήματα συνεδρίασανε  
καὶ τέσσερες φορές ὅλοι μαζί οἱ φιλόσοφοι. — Λεῖπαν  
ὅμως ἀπὸ τὸ συνέδριο οἱ δυὸ ξακουσμένοι ἀρχηγοὶ  
τοῦ σύγχρονου φιλοσοφικοῦ στοχασμοῦ. Ὁ ἀμερικανός  
Οὐίλλιαμ Ζάμες, ὁ πατέρας τοῦ λεγομένου πραγ-  
ματισμοῦ (πού δὲν ἔχει καμιὰ σχέση μὲ τὸν ὀνομα-  
ζόμενο στὴν τέχνη πραγματισμὸ) καὶ ὁ γάλλος  
Bergson, πού τὸ τελευταῖο του βιβλίον «Τὸ δη-  
μιουργικὸ ζετούλιμα» τὸ θεωροῦνε οἱ θαυμαστὲς του  
τὸ σπουδαιότερο καρπὸ τῆς φιλοσοφικῆς μελέτης  
ὑστερ' ἀπὸ τὴν «Κριτικὴν τοῦ καθαρῶν λόγου» τοῦ  
Κάντιου. Φυσικὰ, οἱ φιλόσοφοι συζητήσαν, ὅσο παίρ-  
νει, μὲ τὴ σοβαρότητα καὶ μὲ τὴ γαλήνη πού τοὺς  
ταιριάζει. Ὅμως ἄνθρωποι κι αὐτοί. Κι ἀναψαν  
καὶ κόρωςαν καὶ φαίνεται πὼς τὰ χοντροκοπανή-  
σαν πραγματιστὲς ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ κι ὀρθολογι-  
στὲς ἀπὸ τὴν ἄλλη. Σημαντικὴ καὶ περιέργη θὰ  
εἶτανε καὶ ἡ φιλονικία τους ἀπάνου στὸ αἰῶνο τὸ  
θέμα: «Τί ἐστὶν ἀλήθεια;»

\*

Τὸ πιὸ χοντρὸ μυθιστόρημα βγήκε—ἐδῶ καὶ  
λίγους καιροὺς—στὸ Μόναχο. Πλούτισε στὰ γερὰ—  
τάχα μὲ τὸν ὄγκο του μονάχα, ἢ καὶ μὲ τὴν ἀξίαν  
του; τὴ γερμανικὴν φιλολογίαν. Συγγραφέας του ὁ  
κ. Ὁθωνας Ἰούλιος Μπιρμπάουμ. Τρίτομο: Σελίδες  
1541. Ὁ τίτλος του: Prinz Kuckuck. Ὁ συγ-  
γραφέας του ἔχει καὶ πρόλογον· λέει πὼς τὸ ἔγραψε  
ἀπάνου σὲ σχέδιον μελετημένον ἀπὸ πρὶν, καὶ με-

— Σὰν εἶναι καλὸς καιρὸς, σὲ μιὰ μισητὴ ὥρα  
πάμε.

— Δὲ μοῦ λές, Γιάννη μου, μπάς καὶ μοῦχεις  
σκοπὸ νὰ μοῦ γίνῃς Κολόμπος; τέτοια ταξίδια μα-  
κρυνὰ μὲ βάρκες δὲ μ' ἀρέσουνε!

— Μὴ φοβάσαι, κερά, σὰν εἶναι καλὸς ὁ και-  
ρὸς γὰ τὰ παίρνω πάνω μου τὰ παιδιὰ· θὰ πάῃ τὸ  
βαρκάκι μου σὰν κοκκίονα!

— Δὲ μ' ἀρέσουνε τέτοια παιχνίδια! Νὰ πάτε  
κεῖ κι ἂ σὰς πιάσῃ κανένας κακὸς καιρὸς νὰ μὴ  
μπορεῖτε πιά νὰ ξεμυτίσετε... Τί γίνουμαι γὰ τό-  
τες, κύρ Γιάννη; σκαρταδιάζω καὶ πάω καλιὰ μου!

— Μιὰ φορὰ τόπαθα, κυρά μου· εἶχα πάει ἀπ'  
τὸ πρῶνι στὸ Φανάρι γιὰ ψάρεμα, μὲ σοροκάδα· τὰ-  
πομεσήμερο δυνάμωσε, θεριὸ ἔγινε. Θέ καὶ Κύριε!  
πού νὰ ξεμυτίσης! Ὁ καπτάν-Νικόλας, ὁ φύλα-  
κας, καλὸ νάχη, δὲ μᾶς ἄφησε νὰ φύγομε· περά-  
σαμε κεῖ τὴ βραδυὰ μὲ τὴν ἐλπίδα τὸ πρῶνι νὰ κα-  
λοσυνέψῃ, μὰ πού! Ἐξημερώθηκε βροχὴ, κατακλυ-  
σμός, κάτι κύματα θεριεμένα, πού ξεκλονίζανε τὸ  
θεῶρατο βράχο σφριζα! Γὼ δὲν μπορούσα νὰ μείνω  
κεῖ πιότερο, κείνη τὴ μέρα ἔθβαινα πογραφή σ' ἓνα  
χαρτί, τί νὰ κάνω; χτυποῦσα τὸ κεφάλι μου, πῆ-  
γα νὰ σκάσω!... Εἶχα τότες μιὰ καλῆτερη βαρκού-

λα, ξεφτερί μονάχα, πού τὴν πούλησα σὲ μιὰ μ'  
ἀνάχη... ἄς εἶναι! Στὶς ἔντεκα, τὸ μεσημέρι, λο-  
γάριαζα πὼς θὰ περνοῦσ' ἀπὸ τὸν Κάβο τὸ βαπόρι  
γιὰ τὸ Λουτράκι· μόλις τὸ εἶδ' ἀπὸ μακριὰ, ξεφύ-  
γω, κρυφά, τοῦ γέρο Νικόλα καὶ τοῦ δίνω, μὲτ'  
στὰ ὅλα, νὰ προκάνω τὸ βαπόρι! Θυμάσαι, ρὲ Σό-  
φος τί κακό; Τὸ βαρκάκι πετάχτηκε μὲσ' στὴ λυσ-  
σαμένη φορτωθὴν σὰν παιγνίδι σατανικοῦ· εἶμαστε  
σὰ μεθυσμένοι, ὅλο ἄσπρα βλέπαμε γύρω μας, ἀφρι-  
σμένα βουνα, πού πετοῦσανε στὰ οὐράνια τὸ τσόφλι  
μας, πού περνοῦσανε δίπλα μας βιαστικὰ ἢ ξεμ-  
προβάλανε μπρός μας, κλείνοντας τὴ διάβω! Μου-  
σκεμένοι, ξεσκουφωτοί, ξετραχηλισμένοι, τὸ κεφάλι  
μας τὸ νοιώθαμε καζάνι καὶ τὴν καρδιά μας φω-  
τιά, καμίνι, πού κόρωςε! Παλαίθαμε σὰ στοιχιά  
τὴ θάλασσα, τὸ πήραμε στὸ φιλότιμον σὰν τὴ βά-  
νομε κάτω! Τὸ βαπόρι ἐρχότανε σὰ ζαβλακωμένο,  
γέροντας μονόπαντα, κι ὅλοι στὸ κάσσορο μαζευ-  
τήκανε στὴν ἀκρὴ καὶ μᾶς βλέπανε· φωνές, κακό,  
πατιρντὶ νὰ παραμερίσομε· γὼ τὸ τιμόνι κατὰ ἴ-  
σια πάνω τους· ὁ Σόφος λύσσαζε, τὰ κουπιὰ στὰ  
χέρια του πετοῦσανε σπῆτες· μὲ δυὸ τιναχτὲς τὸ  
βαρκάκι ρίχτηκε δίπλα τους· ρίχνω γὼ στὴ σκάλα  
τὴν ἀπόχη καὶ σὲ μιὰ στιγμή κ' οἱ δυὸ μαζικα

φαλώταμε στὸ καράβι· τὸ βαρκάκι χοροπηδοῦσε δε-  
μένο στὴ σκάλα...

— Δὲν εἶναι παλλικαριῆς αὐτὰ, παιδί μου, εἶ-  
ναι τρέλλες! Κιντοῦ ἔφατε τὰ νιάτα σας γιὰ ἓνα κα-  
πρίσιο, μπά! παλαχὰ πράματα!

— Δὲν ξέρω τί σοῦρε νὰ τῆς πῆς τέτοιες ἱ-  
στορίες! Τώρα θάβανι πού δὲ θὰ μᾶς ἀφήσῃ γιὰ ὅλο  
τὸν κόσμον—εἶπ' ὁ Γιάννης θυμωμένος τ' Ἀράπη...

— Ἄς εἶναι, κυρά! Σὰ θένε τὰ παιδιὰ νὰ πά-  
νε θὰ μ' ἀφήσουνε μίνα νὰ διαλέξω τὸν καιρὸ, νὰ  
μὴν ἔχετε κανένα φόβο. Ἐγνοία σας, κερά, καὶ  
ξέρω γὼ τὸν πόνο τῆς μάννας! Δὲν τὸ κουνῶ σὰ  
δὲν ἔχω σιγουρέψει τὸν καιρὸ, σὲ μίνα νάχης μπι-  
τσούνη!

— Σὰν εἶναι πιὰ κανένας ἐξοχος καιρὸς, πού  
φύλλο νὰ μὴ σειέται, σας ἀφίνω νὰ πάτε μὰ θὰ μοῦ  
δώσῃ ὁ Ἀράπης τὸ λόγο του πὼς ἴσα μὲ τίς τρεῖς,  
τὸ πολὺ, θὰ μείναιτε· στὶς πέντε θέλω νάστε δῶ, τέ-  
λειωσε!

— Ἄμ τί θὰ κάνουμε κεῖ πάρα; θὰ φύγομε  
τὴν αὐγή, θὰ εἶμαστε κεῖ στὶς ἑπτὰ, ἑφτάμιση ὡς  
τίς τρεῖς ἔχουνε τόσες ὥρες νὰ τριγυρνᾶνε. Ἐγνοία  
σου, κερά, σὰν εἶναι μὲ μίνα φόβο δὲν ἔχεις!

— Μ' αὐτὲς τίς συμφωνίας μπορεῖτε νὰ πάτε...

γάλη προσοχή έβαλε στο ζωγράφισμα τῶν χαραχτήρων και στη σύνθεση τοῦ έργου του για νάχη ένότητα. "Ας τὸν πιστέψουμε. Μολοταῦτα ἡ μυθιστορία τοῦ κ. Μπιρμπάουμ δὲ φτάνει στὸν ὄγκο τὰ έργα τοῦ περίφημου πατέρα τῆς νέας εὐρωπαϊκῆς μυθιστορίας, τοῦ ἀγγλοῦ Ρίχαρτσον. Εἴτανε πεντάτομα τὸ καθένα, κ' ἔκλειγε ἀπάνου στὰ φύλλα τους Εὐρώπη και Ἀμερική.

\*

Ἡ ἀ' Ἐλεύθερη Ἀκαδημία τῆς Βελγικῆς πρότεινε ὑποψήφιο για τὸ βραβεῖο Νόμπελ τὸ μεγάλο βέλγο ποιητὴ, τὸν Αἰμίλιο Verhaeren. Ἡ πρότασή της ἔσπειρε τὸν ένθουσιασμό ἀνάμεσα στοὺς φίλους και στοὺς θαυμαστὲς τοῦ ποιητῆ. Και διοργανώνονται γιορτὲς και θεατρικὲς παραστάσεις πρὸς τιμὴ του και προεδρεύουνε σ' αὐτὲς οἱ πῶ ἐξοχοὶ τοῦ Βελγίου λογοτέχνες. Κ' ἐμεῖς ἐδῶ; Τώρα τελευταία βγήκε «Ἡ μεγάλη Αὔρα», ἓνα βιβλίο ἀπὸ στίχους τοῦ νέου Σκίπη, ποῦ ἀξιόλογα θὰ μπορούσε κανεῖς νὰ τοὺς χαρακτηρίσῃς βεραρενικούς. Τί λόγος ἔγινε για τὴ «Μεγάλη Αὔρα»; Ἐξέν ἀπὸ τὸ «Νουμά» κ' ἀπὸ τὸ ἄρθρο τοῦ Παπαντωνίου, τὰ ἀθηναϊκὰ φύλλα κοροϊδέψαν ἀλύπητα τὸ λυρικώτατο τραγουδιότη.

K\*\*

## ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΝΟΡΙΑΙ

Οἱ «Καιροὶ» σ' ἓνα περασμένο φύλλο τοῖς (10 Ὀκτωβρίου, σελ. 1 στήλη 1) δημοσίευσαν τὸ ἀκόλουθο ἄρθρο ποῦ τὸ ξαναδημοσιεύουμε και μεῖς σήμερα γιατί ἔχει σχέση με τὴ λαμπρὴ μελέτη «Οἱ κοινότητες» τοῦ κ. Γιάγκου Χατζῆ και τέλειωσε ἴσα ἴσα στὸν περασμένο «Νουμά».

Μεγάλην ἀισθανόμεθα χαρὰν, μανθάνοντες, ὅτι τὸ ὑπουργεῖον καταρτίζει νομοθέτημα, ὀργανοῦν τὰς Κοινοτήτας. Δὲν γνωρίζομεν ἔτι, ἐάν πρόκηται περὶ τῶν ὑπαρχουσῶν ἤδη Κοινοτήτων, ἢ περὶ ὀργανώσεως Κοινοτήτων πανταχοῦ τοῦ Κράτους, τούτέστιν εἰς πάντα τὰ χωρία, πάσας τὰς κώμας, πάντα τὰ προάστεια τῶν πόλεων και εἰς αὐτὰς τὰς συνοικίας τῶν μεγαλοπόλεων. Ὅπωςδήποτε, τὸ Ἔθνος ἔχει ἀνάγκην νὰ ὀργανωθῇ Κοινοτήτες πανταχοῦ, διὰ γενικοῦ νομοθετήματος. Ὅ,τι λείπει ἀπὸ τὸ Ἔθνος σήμερα, εἶνε ὁ κοινοτικὸς ὀργανισμὸς, ὁ παρέχων τὴν κοινωνικὴν ἐλευθερίαν μετὰ τῆς πολιτικῆς,

διευκολύνων δὲ τὴν κοινωνικὴν πρόοδον και τὴν ἀπὸλυτον τοῦ λαοῦ ἐνέργειαν ὑπὲρ τοῦ πολιτικοῦ και ἔθνικοῦ συμφέροντος, και τὴν ἀπρόσκοπτον ὑπηρεσίαν τῶν δημοσίων λειτουργιῶν. Ἄνευ ἐλευθέρων και ἀνεξαρτήτων Κοινοτήτων, ἀνέφικτος ἀποβαίνει ἡ εὐκοσμος και κανονικὴ λειτουργία τῶν κοινοβουλευτικῶν θεσμῶν Ὑπὸ τὸ κράτος συγκεντρωτικῆς διοικήσεως, λειτουργοῦσιν οἰκτρῶς οἱ κοινοβουτικοὶ θεσμοί. Συμβάλει τώρα τούτο, τὸ ἀξιοθρήνητον, ἐν Ἑλλάδι, ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐν Πορτογαλίᾳ, και ἐν αὐτῷ τῷ Βελγίῳ ἀπεναντίας δὲ λαμπρῶς λειτουργοῦσιν οἱ κοινοβουλευτικοὶ θεσμοὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, βασιζόμενοι ἐπὶ τοῦ διοικητικοῦ συστήματος τῶν ἀνεξαρτήτων Κοινοτήτων και Ἐνοριῶν. Μήπως αὐτὸ τὸ κοινοτικὸν σύστημα δὲν καθιστᾷ τὴν Ἑλβετίαν εὐδαίμονα και δημιουργῆ εὐδαμονίαν ἐν τῇ Γερμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ; Τὸ ἑλληνικὸν Ἔθνος τρεῖς ἐδοξάσθη και ἐμεγαλοῦργησε διὰ τοῦ βίου τοῦ κοινοτικοῦ. Κοινοτήτες ὑπῆρχον ἐπὶ Ὀμήρου και αἱ πόλεις εἶχον ὀργανισμὸν πράγματι κοινοτικόν, ὡς ἀποκαλύπτει εἰς ἡμᾶς ἡ Ὀδύσεια. Ἐπίσης αἱ Κοινοτήτες, γινόμεναι πόλεις, ἀνέστησαν τὰ κατὰ Περσῶν τρόποιαι και διεμόρφωσαν θαυμάσιον πολιτισμὸν. Ἄλλὰ μήπως αἱ Κοινοτήτες δὲν παρεσκίασαν και δὲν ἀνέστησαν τὸ ἡμέτερον Ἔθνος κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα, καταγαγοῦσαι νίκας και ἀνιδρύσασαι τρόποιαι; Δυστυχῶς, ἡ βασιυροκρατία κατήργησε τὸ ἐν Ἑλλάδι κοινοτικὸν σύστημα, ἀντὶ νὰ βελτιώσῃ αὐτὸ, και εἰσήγαγεν ἀντὶ τούτου τὸν «ζουρλομανθῦαν» τῆς διοικητικῆς συγκεντρώσεως, τὴν ὁποίαν ἐπέβαλεν ὁ Μ. Ναπολέων. Αὕτη, παραλύουσα ἀσφαλῶς τὰς ἔθνικὰς δυνάμεις, παράγει τὴν νάρκωσιν και τὴν πολιτικὴν διαφθοράν. Εἶνε ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ὀργανωθῶσι Κοινοτήτες και Ἐνοριαὶ ὑπὸ παρόμοιον ὀργανισμὸν. Ἐχομεν ἤδη πείραν τῶν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα παρέχουσιν αἱ Κοινοτήτες εἰς τὸν Λαόν, ὅταν εἶνε έντελῶς ἀνεξάρτητοι ἀπὸ διοικητικῶν ἐπηρεασμῶν. Δὲν δυνάμεθα ἐν τῷ πορόντι νὰ δώσω ἐν πλήρη ἰδέαν τοῦ ὀργανισμοῦ ἀνεξαρτήτων Κοινοτήτων, πρέπει οὗτος ὅμως νὰ βασίζεται ἐπὶ τοῦ συστήματος τῆς κληρώσεως και οὐχὶ τῆς ἐκλογῆς, και ἐπὶ τοῦ ὀικονομικοῦ ἐλέγχου, ἐξαρτωμένου ἀπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας. Οἱ Δήμαρχοι και οἱ Νομάρχαι θὰ δύνανται ὑπευθύνως νὰ ἐλέγχωσι τὰς κοινοτικὰς ἀρχὰς, θὰ καταγγέλωσι δὲ πᾶσαν κατάχρησιν εἰς τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν. Ἡ Κοινότης θὰ εἶνε ἐλευθέρως

ἀπὸλυτως εἰς τὴν συγκρότησίν της, εἰς τὴν ἐξεύρεσιν τῶν ὀικονομικῶν πόρων και εἰς πᾶσαν αὐτῆς τὴν ἐνέργειαν. Ἐάν τοιοῦτω τρόπῳ ὀργανωθῶσιν αἱ Κοινοτήτες, θὰ παράσχωσιν ὀργανῶσιν ὀλοκλήρου τοῦ Ἔθνους, θὰ δημιουργήσωσι δὲ ἀκατάσχετον πρὸς τὴν πρόοδον ὀρμὴν, και θὰ ἀπαλλάξωσι τὸ δημόσιον πολλῶν και μεγάλων δαπανῶν.

Αἱ Κοινοτήτες θὰ ἰδρύσασαι παλαίστρας, ἀγῶνας, σκοπευτήρια, θὰ ὀργανώσωσιν ἀγῶνας, θὰ διευκολύνωσι τὸ σωτήριον ἔργον τῶν σωματικῶν και τῶν στρατιωτικῶν ἀσκήσεων, θὰ ἀναλάβωσι τὴν συντήρησιν τῶν σχολείων και τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ἀνεξαρτήτων Ἐνοριῶν, θὰ διευκολύνωσι δὲ πολυειδῶς τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν και θὰ ἐξωθήσωσιν εἰς τὸ στάδιον τεραστίας προόδου και ἀναπτύξεως τὸ Ἔθνος ὀλοκλήρον. Ἄνευ ἐλευθέρων και ἀνεξαρτήτων Κοινοτήτων τὸ ἡμέτερον Ἔθνος θὰ φθίνη και θὰ μαραίνεται, ἔως οὐ πολιτικῶς καταστραφεῖ.

## ΟΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΔΑ\*

«Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐμῶς ὁ Ἰησοῦς εἰς πλοῖον διεπέραςε και ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν».

Ἄπλᾳ, Σεβασμιώτατε Δέσποτα και Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, πολὺ ἀπλᾶ μάλιστα φαίνονται τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ ἱ. Εὐαγγελίου· ἀλλὰ μ' ὄλη τὴν ἀπλότητα ἔχουν μεγάλη και σπουδαία σημασία. Ἄν ἐξηγηθῶνε καλὰ μᾶς δείχνουνε καθαρὰ καθαρὰ τί ἰδέες εἶχε ὁ Κύριος ἡμῶν, ὁ Χριστὸς δηλαδὴ, για πατρίδα και για ἔθνος, και μᾶς πληροφοροῦνε πραγματικῶς, ὅτι και αὐτὸς ὁ Χριστὸς ποῦ εἴτανε ὁ μεγαλειότερος κοσμοπολίτης, ποῦ ἦθε στὸν κόσμον αὐτὸ ὄχι για λίγους, ἀλλὰ για ὄλη τὴν ἀνθρωπότητα χωρὶς καμιά διάκριση ὄλων διόλου, κ' αὐτὸς, λέγω, ὁ Χριστὸς αἰστάνουνταν ἰδιαιτέρη ἀγάπη πρὸς τὴ γῆ, ποῦ εἶχε δικὴ του πατρίδα, και πρὸς τὸ ἔθνος ἀπὸ τὸ ὁποῖο εἶχε τὴν καταγωγὴ του. Τὸ

\*) Σημ τοῦ «Νουμά». Σ' ἓνα χωρὶ τῆς σκλαβομένης Ἡπειρος ἓνας παπᾶς, ἀληθινὸς ἱερέας, φαίνεται, εἶπε, τὰ παρακάτω λόγια, ποῦ κάποιος καλὸς φίλος εἶχε τὴν καλοσύνη νὰ μᾶς στείλει, και τὰ τυπῶνομε μ' εὐχαρίστηση για νὰν τὰ διαβάσω και νιώσω ἐπὶ τέλους τὴ δουλιὰ τους ὅσοι ρασοφορεμένοι ρήτορες μᾶς ξεκουραίνουνε κάθε τόσο στὴν ἐκκλησιὰ με τὰ φουσκωμένα και ἀδιανά τους λόγια.

Ὅ, πᾶτε μοναχοὶ σας, ἐγὼ κ' ὁ γιατρός δὲν εἶμαστε για τέτοιες ἱστορίες...

— Μαννούλα μου, χρυσή! Πέτε μου μωρέ, ποῖός ἄλλος ἔχει τέτοια μάννα; — φώναξ' ὁ Γιάννης, ἀγκυλιάζοντας, σὰν παιδί, τὸ λαϊμὸ τῆς μάννας του.

— Σὰ θέτε — εἶπ' ὁ Ἀράπης — φεύγομε κ' αὐριο τὸ πρωί. Ὅ,χομε καλὸ καιρό, για δὲς πῶς λάμπουνε τὰστέρια!...

— Ἐτσι ξαφνικά, μωρέ, χωρὶς νὰ τοιμάσωμε τίποτις; Δὲν ἔχει γούστο νὰ πάμε μ' ἀδειανὰ τὰ χέρια — εἶπ' ὁ Θόδωρος, ποῦ τᾶθελε ὄλα με τᾶξη και μέτρο!

— Βρὲ ἀδερφε ψωμί ἔχομε, κρασί παίρνομε τὴ νταμιτζάνα ποῦφερε χτές ὁ Κώστας· φρούτα, τυρὶ, αὐγά, νὰ! τί ἄλλο θέμε; Ὅλα δῶ τᾶχομε!... Σῦρε, Μαριώ, νὰ βράσης αὐγά και νὰ τὰ τοιμάσῃ ὄλα...

— Ὅ,χρῶ, παιδί μου, πῶς ἐγὼ σοῦ τὰ τοιμάζω ὡς τὰ τᾶρα; λὲς νὰ τᾶχω πιά χαμένα;

— Νὰ με συμπαθᾶς, μαννούλα, εἶπα: νὰ τὰ τοιμάσετε...

— Σὲ παίρνομε οἱ φούριες σου και δὲν ξέρεις τί λὲς!

— Μὴ μᾶς γκρινιασῃς, μάννα μου, τὸ ταξίδι!

— Ὅ,φ! Ἐλα Μαριώ, νὰ σοῦ δώσω ταῦγά!

— Δὲ μ' ἀρέσουνε τὰ μούτρα τῆς θείτσας — εἶπ' ὁ Κώστας γελῶντας σὰν ἔφυγε — σὰ δὲ σοῦ παίξῃ, Γιάννη, κανένα κακὸ παιχνίδι, νὰ σοῦ κόψῃ τὴ φῆρα, θάνηθᾶς! Ἄκου ποῦ σοῦ λέω!

— Ὅ! τὸ ξέρω! Εἶναι δυνατὴ νὰ μᾶς βγάλλῃ μὲς ἀπὸ τὴ βάρκα. Γι' αὐτὸ ἄρχισα με φούριες νὰ τῆς πάρω τὸν ἀέρα!

— Κατεργάση!

— Ἐρεῖς ταῦγινο νὰ ξεκινήσωμε, πρὶν μᾶς πάρῃ χαμπέρι. Ἄξαφνα μετανοιῶνε τὸ πρωί και σηκώνεται με πινοκέφαλο, με ζαλάδες και τὰ ρέστα... Πᾶνε τότες και ταξίδια και Φανάρια!

— Τι λὲς, καλέ, μπορεῖς νὰ φύγῃς χωρὶς νὰ τὴν ἀποχαιρετίσης; Δυστυχία σου κκομοίρη!

— Τὸ ἔχε για δᾶ τὸ λέμε κ' ἀπὸ τώρα! Σὼπα, καῦμένα, και σὺ, δὲν εἶναι κακὴ ἡ μάννα μου, λίγο παράξενη μονάχα...

Ἡ μάννα τοῦ Γιάννη, για νὰ δικαιώσῃ τοὺς φόβους τῶν παιδιῶν, ἦρθε κείνη τὴν ὄρα συλλογιμένη, με κατεβασμένα τὰ μούτρα της. Ἡ Μαριώ τὴν ἀκολουθοῦσε μ' ἓνα καλάθι και μιὰ μικρὴ νταμιτζάνα...

— Σὰς ἔθρασα δέκα πέντε αὐγά, ἔβαλα τυρὶ,

σαλάμι, φρούτα, ὅ,τι κ' ἄν εἶχαμε. Αὐριο θὰ θέλω καινούρια ψῶνια, δὲν ἔμεινε τίποτα στὸ σπίτι.

— Ὅ, βροῦμε και ψάρια λαχταριστά, κύρ Γιᾶγκο μ', κάθε μέρα πιάνει ὁ καπτᾶν-Νικόλας.

— Ὅ, βροῦμε λὲς, Μαριώ, μᾶς κ' ἔχεις και σὺ σκοπὸ νὰ τὰ πρὸμίσῃς για τὸ Φανάρι; τὰ καλὰ κορίτσια δὲν ταξιδεύουνε μονάχα τους με παλλικάρια!

— Εἶναι κουμπάρος μᾶς ὁ Ἀράπης, κυρούλα μ', κ' ὁ φύλακας τοῦ Φαναριοῦ εἶναι μπάριμπας μου, ἀδερφός τῆς μάννας μου. Ἐχομε τρεῖς μῆνοες νὰ τόνε δούμε!

— Ὅ καπτᾶν-Νικόλας, ποῦ λέτε;

— Ὅχι! ὁ δεῦτερος, εἶναι δὺὸ φύλακες στὸ Φανάρι.

— Κ' ἐγὼ, τὸ λοιπὸν, θὰ μείνω δῶ μοναχῆ, δίχως βοήθεια;

— Ἡ μάννα μ' θὰ σὲ δουλέψῃ, κυρούλα μ', και δὲ θὰ σοῦ λείψῃ, μωθὲς, τίποτις! Ἐμεῖς, πᾶλε, νωρὶς θάρροῦμε...

— Ἄμα θὲς τίποτα, Μαριώ, κανεῖς δὲ σ' ἀλλάζει τὸ κεφάλι! Ἐχεις γενάτι, παιδί μου, κ' εἶναι πολὺ κακὸ πρᾶμα!... Πᾶω, Γιάννη, νὰ πῆσω...

— Σ' ἀφίνω για, μαννούλα μου! Νὰ σὲ φιλή-



ζήτημα είναι αρκετά σπουδαίο κι αξίζει να ζετασθή κάπως με περισσότερη ακρίβεια για να φανή αν η αγάπη προς την πατρίδα και το έθνος μπορεί να συμβιβαστή με την αγάπη προς όλη την ανθρωπότητα. Αξίζει να ζετασθή τόσο περισσότερο, όσο βρίσκονται πολλοί, που λένε ότι το Ευαγγέλιο δεν παραδέχεται αγάπη στην πατρίδα, δεν αναγνωρίζει εθνική φιλοτιμία. Το Ευαγγέλιο έχει κοσμοπολιτικό χαρακτήρα και θυσιάζει την ιδέα της πατρίδας και του έθνους στην ιδέα της ανθρωπότητας. Καλό θα είναι λοιπόν να εξετάσουμε με την ευκαιρία αυτή αν σύμφωνα με το Ευαγγέλιο μπορεί να συμβιβαστή ο πατριωτισμός με το ενδιαφέρον για την ανθρωπότητα όλη — αυτό πρώτο — και δεύτερο ποιό απ' όλα τα χριστιανικά έθνη κατάλαβε και έδειξε και με έργα, ότι κατάλαβε καλά-καλά αυτό το πνεύμα του Ευαγγελίου.

Τίποτε δε μάς δυσκολεύει, Σεβασμ. Δέσποτα και αγαπητοί αδελφοί, να παραδεχτούμε, πως εκείνος που φανέρωνε ευχάριστα και λυπηρά συναισθήματα στην ζωή του, κείνος που έκλαιγε στον τάφο του πολύτιμου φίλου του, του Λάζαρου, κείνος που όταν ήρθε πλέον ή ώρα να φύγει από τον κόσμο αυτό, έδειξε πως τρυφερά αγαπούσε τη μητέρα του και φρόντισε να τη συστήση, έδειξε μ' άλλα λόγια αληθινή τρυφερότητα παιδιού προς μητέρα, πως κείνος, λέγω, είχε ιδιαίτερη συμπάθεια προς τη γη, που ανέπνευσε τον αέρα της τον καθαρό και έπια το νερό της το δροσερό, προς τη γη, που χαιρέτιζε ταχτικά από τις πρώτες μέρες του τον ήλιο και στην ανατολή και στη δύση του. Είτανε άνθρωπος σωστός και όμοιος όλως διόλου με μάς και γι' αυτό ίσα-ίσα είναι, σύμφωνα με τους ψυχολογικούς νόμους πολύ φυσικό και πολύ σωστό να είχε και κείνος ιερές και γλυκές ανάμνησες από τη γη, που πέρασε τα παιδικά του χρόνια. Το ιδιαίτερο αυτό ενδιαφέρον για την γη εκείνη πολύ καλά το έννοουσαν, κ' οι Απόστολοι του και γι' αυτό το λόγο ο Ευαγγελιστής Ματθαίος λέγει ότι πήγε στην ιδία, τη δική του δηλαδή πόλη.

Αν ακόμα παρακολουθήσουμε με πολλή προσοχή και το δημόσιο κ' επίσημο βίο του θα πειστούμε εύκολα και πάλι, ότι θερμό ενδιαφέρον αισθάνονταν για τη πατρίδα του και το έθνος του πρώτα-πρώτα κ' ύστερα για όλη την ανθρωπότητα. Εκείνος που έλεγε ότι «πλησίον» είναι ο κάθε αν-

σω από τώρα για να μη σε ξυπνήσω το πρωί...

— Καλά, καλά! Δέ θέλω φίλιά!... Για λίγες ώρες που θα λείψετε δεν τ' έχω σε καλό...

— Να μη στεναχωρηθής καθόλου! Στις πέντε θα είμαστε δώ.

— Θα σ' νοιώσω, πιστεύω το πρωί. Καλή νύχτα!

Η κυρία Σεβαστή έφυγε γενναυμένη. Φανερό είτανε πως μετάνιωσε γιατί τούδωκε την άδεια γι' αυτό το ταξίδι. Έφαγνε με κερι να βρή καμμιά αιλία να τους τ' χαλάση. Σά δεν προφτάνανε κρυφά να φύγουν, κάτι ως το πρωί θα τους σκάρωνε!

— Δεν κατάλαβα, καλά καλά, δε θέλ' τάχα ή κυρούλα μ' νάρθω και γω μαζί σας; σά δεν το θέλ' γω δεν έρχομαι — τους είπ' η Μαριώ, συλλογισμένη...

— Είσαι κουτή! Κείνη, που σ' αγαπάει τόσο, γιατί να μη σε θέλει μαζί μας;

— Ήρ' και γω, ή φτωχιά! Σάματις έτσι δά το κατάλαβα...

— Δεν το κατάλαβες καλά! Δεν εζέρε πως έχεις μπάρμπα το φύλακα... Έλα τώρα, Μαριώ μου, νοικοκύρεψε τ' πράματά μας στη βάρκα κι εμείς να κοιμηθής... πρωί πρωί θα σηκωθούμε!

— Και σεις, παιδιά, το ίδιο πρέπει να κάνετε — είπ' ο Άράπης, βάζοντας στη βάρκα τ' πράματα.

(άκολουθει)

θρωπος, κείνος που δεν ήθελε να έννοήση με κανένα τρόπο τις αποκλειστικές ιδέες του Έβραϊκού λαού, ήθελε πάντοτε να κάμη τις πρώτες ευεργεσίες στους πατριώτες του και στο έθνος του. Ήρθε να σώση και να γιατρέψη, έλεγε πολλές φορές, τ' χαμένα πρόβατα του Ίσραήλ. Με αυτά έδειχνε ίσα-ίσα, ότι προτιμότερα ήθελε να ξεπληρώση τ' μικρότερα και τ' λαφρότερα χρέη του κ' ύστερα τ' μεγαλότερα και τ' πιό έκτεταμένα. Έδειχνε ένδιαφέρον θερμό κι αγάπη συγκινητική στην αρχή για τους πατριώτες και κείνους που είτανε απ' το ίδιο έθνος κ' ύστερα για τους άλλους με τους όποιους δεν συνεδένονταν άμέσως. Και ίδου και ένα παράδειγμα που βεβαιώνει πολύ καλά όλα τ' προηγούμενα. Είχε φτάση, λέγει ο Ί. Ευαγγελιστής Μάρκος, ο μέγας κείνος δάσκαλος στά σύνορα της Τύρος και της Σιδώνος. Γυναίκα δ' «Έλληνις» Συροφοίνισσα την καταγωγή έτρεξε να πύση στά πόδια του και να τον παρακαλέση να θεραπεύση το κοριτσάκι της που βασανίζονταν από ακάθαρτο πνεύμα. Άκουσε όμως, ότι έπρεπε να χορτάσουν πρώτα τ' παιδιά τ' γνήσια κ' ύστερα τ' άλλα κι ακόμα ότι δεν είναι καθόλου σωστό να πάρη κανείς κείνο που είναι για τ' παιδιά και να τ' δώση στα σκυλάκια. Βέβαια αφού είδε ότι επέμενε ή δυστυχισμένη εκείνη γυναίκα με μεγάλη πίστη και άφοσίωση, τής έκαμε την καλοσύνη και τη γιατριά ο μέγας κείνος γιατρός. Άλλα τ' πρώτα που τής είπε δείχνουν φανερά και καθαρά ότι έπρεπε να χορτάσουν πρώτα καλά-καλά οι όμοιοι κ' ύστερα οι άλλοι που είτανε από άλλα έθνη. Αυτά ίσα-ίσα είχε στο νου του κι ο άπóστολος Παύλος, κ' έλεγε ότι το Ευαγγέλιο είναι δύναμη του Θεού για τη σωτηρία του καθενός, που έχει πίστη, πρώτα του Ίουδαίου κ' ύστερα του Έλληνα. Ύστερα από όλα αυτά ρωτώ, αγαπητοί αδελφοί, ή ευαγγελικός νόμος διατάζει να μη έχουν οι Χριστιανοί αγάπη προς την πατρίδα, να μη είναι άφοσιωμένοι πολύ πολύ μάλιστα στο έθνος τους; Όχι βέβαια. Ο Χριστός ό,τι έκαμε για τις σχέσεις της οίκογένειας και της κοινωνίας, το ίδιο πράγμα διώρισε με το νόμο του και με λόγο δηλαδή και με το παράδειγμα του και για τις σχέσεις του έθνους και της ανθρωπότητας. Όπως έχει χρέος να εργάζεται ο καθένας για το καλό της οίκογένειας του και να θέλη να την κάμη να προδέψη με δικαιοσύνη κι όχι με το να καταστρέψη άλλες οίκογένειες, κατά τον ίδιο τρόπο πρέπει η αγάπη κανείς τη πατρίδα του και το έθνος του και να προσπαθή να τ' μεγαλώνη και να τ' δοξάζη όχι με το να εξαφανίση άλλα έθνη, αλλά με αγάπη και με δικαιοσύνη.

Την αρχή αυτή όμως την εφαρμόσαν και την εφαρμόζουν σήμερα οι Χριστιανοί και τ' Χριστιανικά έθνη; Ίδου άπορία που θα προσπαθήσουμε να διαφωτίσουμε με λίγα λόγια.

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

Το μόνον πατριωτικόν

Το μόνον ειλικρινές

Το μόνον Έλληνικόν

# ΛΑΧΕΙΟΝ

ΥΠΕΡΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

ΚΗΙ ΤΩΝ ΑΡΧΗΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΔΟΣ

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100,000 ΔΡΧ.

ΠΡΟΣΕΧΗΣ ΚΛΗΡΩΣΙΣ

31 Δεκεμβρίου 1908

## Ο ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ξαναβγήκε ο «Εργάτης» του Βόλου και μάς βεβαιώνει στο προχτεσινό του φύλλο πως θάνα πιά άθάνατος γι ατσιγουράρησε τ' έξοδα της εκδότης του. Πρέπει όμως να τον συντρέξουν (μ' έργα κι όχι με κούφια λόγια) κι όσοι ακολουθούν τις ιδέες του.

— Ο «Εργάτης» θά πουλιέται δώ απ' τον κ. Αναστάση Τσαγκάρη (Πραχτορείο Έρημερίδων).

— Κάποιος βλέποντας φκιασιωμένη απ' δώ κι από μέσα τη Βουλή μας, συλλογίστηκε: Καινούριο καπέλο στο ίδιο κεφάλι.

— Γιατί πολύ σωστά, όσο κι αν φκιασιώθηκε ή Βουλή μας και φαίνεται σήμερα σαν καινούριο, τ' ίδια κεφάλια θά φιλοξενήσει κάτω από τή στέγη της.

— Λαχτρούσαμε να δώμε καινούριους βουλευτάδες, κι ως συνεδριάζανε ακόμα και σ' άχούρι.

— Δυό πολιτικοί μας ταξιδεύουν τώρα τις παραμονές της Βουλής, ο ένας στο Μωριά για ψήφους κι ο άλλος στην Ήπειρο, όχι φυσικά για ψήφους αυτός.

— Κ' οι δυό άρχηγοί το κόμμα τους το λέν Έθνικό κόμμα. Τώρα σε ποιό από τ' δυό ταιριάζει ή βαρύν αυτός τίτλος, τ' δείχνει ή περιόδια του άρχηγού του.

— Ο κ. Μαυρομιχάλης στην Τρίπολη μίλησε και... για τους μαλλιαρούς. Θά φτιάξει και θά δείξει, λέει, άμα θάρθει στην Έξουσία! Και μεις άντι να θυμώσουμε και να λυπηθούμε γι' αυτά που είπε, τ' έναντιό χαιρόμαστε που με τους ρητορικούς κεραυνούς του μολόγησε πως τ' γλωσσικό ζήτημα γενικεύτηκε τόσο ώστε να τ' μεταχειρίζονται οι πολιτικοί μας και για έκλογικό τερτίπι τους.

— Ύστερ' από το λόγο του κ. Μαυρομιχάλη, λένε, ο κ. Μιστριώτης έπαψε να κλαίει και να δέρνεται πιά για τ' μακαριτή τ' Δεληγιάννη, αφού βρέθηκε τώρα ή άξιος διάδοχός του.

Ο ΙΔΙΟΣ

## ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ν. Γιαν. Λίβερπουλ. Λάβαμε τή συντρομή του 909 και σ' ευχαριστούμε. — κ. Περίεργο. Οι «Λόγοι κι αντίλογοι» του κ. Βλαχογιάννη, που δημοσιευτήκανε στο περασμένο φύλλο, είναι ανέκδοτοι. Άνέκδοτα θάνα και άλλα που θά δημοσιευτούνε στο φύλλο της άλλης Κυριακής "Ο, τ' ξανατυπώσουμε μέσα από τ' «Προβλήματα» θάν τ' πούμε, καθώς τ' συνηθίζουμε. — κ. Γ. Ν. Κοτσός. Στη Γενέθλη. Δεν τ' λάβαμε τ' πρώτο δελτάρι. Τά βιβλία σου τ' στέλνουμε σήμερα με ταχ. δέμα. Γράψε μας, παρακαλούμε, άμα τ' λάβεις, να ξέρουμε. — κ. Πέτρο Φλ... Στείλε στο γραφείο μας να τ' πάρεις.

Γ: ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ

ΠΡΟΗΓΙΑ

ΤΟΜΟΣ Α'

Πουλιούνται δρ. 5 στα Γραφεία του «Νουμά»  
Για τ' Έξωτερικό φρ. χρ. 6. Όποιος θέλει γράφει και στο ίδιο τ' συγγραφέα δρόμος Φωκνλίδου, 34, Αθήναι.

ΤΑ ΠΡΑΤΗΡΙΑ

ΤΗΣ ΔΑ-Ι-ΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Μετεφέρθησαν εις την οδόν Σταδίου 43 εντός του Χρυσού Οίκου (Maison Dorée) του μεγάλου Κατοπτροποιείου του κ. Α. Π. Ευαγγέλου, έναντι Στοάς Άρσάκειου.

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΤΡΕΙΣ ΜΙΑΛΛΑΝΤΕΣ

(ΓΙΑ ΠΙΑΝΟ)

Πουλιούνται 1 δραχμή ή καθεμά στα γραφεία του «Νουμά».